

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ - SAYI : 59 - 25 MAYIS 1976

5 TL.

TEKELLEŞME ve BASIN

DİSK: Bugünden yarma

AİTİA'DA FAŞİZM KOL GEZİYOR

ANKARA İKTİSADİ VE TİCARİ İLİMLER AKADEMİSİ "ÜLKÜÇÜ HAKİMİYETİ NEDENİ İLE OLAY ÇIKMAYAN VE DERSLERİN DÜZENLİ OLARAK DEVAM ETTİĞİ" BİR OKUL OLARAK REKLAM EDİLİYOR SON ZAMANLARDA. BU REKLAMA KENDİLERİNİ İSTER İSTEMEZ KAPTIRAN KİMİLERİ DE AİTİA OLAYININ ÜZERİNE EĞİLMİYOR. OYSA OKULDA OLUP BİTENLERİN ÜZERİNE DİKKATLE EĞİLMEK GEREKİYOR. AİTİA, KENDİ ÖLÇÜSÜNDE TIRMANIŞIN DORUĞUNA ERİŞTİĞİ BİR OKUL. SOZO EDİLEN "ÜLKÜÇÜ ÇOĞUNLUK"UN TEMELİ 40 - 50 SİLAHLI FAŞİSTİN TERÖRÜNDEN BAŞKA BİR ŞEY DEĞİL. SESSİZLİK, OLAYLARIN GERÇEK NİTELİĞİNİN GÖZLERDEN UZAK TUTULMASINI SAĞLIYOR. BU DA EN ÇOK KOMANDOLARA VE SEFLERİNE YARIYOR.

Bugünlerde Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Başkanlığı'na yüzlerce dilekçe geliyor. 8 bine yakın öğrencinin büyük bir çoğunluğu Haziran ayı yaklaşırken sınavlara nasıl gireceğini öğrenmek ve sınav güvenliği istiyor.

Devletin resmi polisi ile Akademiyi işgal eden faşist komandoların deyimi ile "Türkiye'de hiç bir okulda görülemeyecek kadar düzenli bir eğitim ve öğretim" in yapıldığı (!) bu okulda neler olup bitmektedir?

SİLAHLI ZORBALAR

İTİA'da olup bitenler özünde öteki eğitim kurumlarında olup bitenlerden farklı değil; Polisle işbirliği halinde okulda terör havası estiren silahlı bir azınlık; bu azınlığın kurultığı saldırılar ve sindirme eylemleri; güvenlik kuvvetlerinin tutumu, yönetmeliklerin uygulanmaması; ilericiler öğrencilerin, sayıca büyük çoğunluğu oluşturulmalarına karşın, silahlı zorbaların oyunlarını bozamazlar. Bu olguların saptamaları kimseyi kimseye şikayet etmek bir anlam taşımıyor artık. Belge diye günü gelince kullanılması için derlemek gerek, yine de.

12 MART ÖNCESİ BİLE

Genellikle yaygın olan yanlış bir kanıya göre, AİTİA'da sağcılar çoğunlukta. Bu hep böyle olmuş, denir. Oysa hem öğrenci kesiminde hem de öğretim üye ve yardımcıları arasında büyük çoğunluk ilericiler ve demokrat. Hımaye altındaki 40 - 50 silahlı faşist öğrenci yanında gerici öğretim üyelerinin başında İcbarret Hukuku profesörü Naci Kınacıoğlu geliyor. İsmiyeli müsemma Kamil Turan ve Kemal Dal gibi profesörlere bir zamanların kurucu meclis üyesi Atatürkçü Hamza Eroğlu da katılmış. Ama yine de Akademiyi yönetimi teslim olmamakta direniyor.

1970'in Kasımında "kurtarılmış bölge"leriyle yetinen bazı "sol"cuların meydanından çekilmeleri sonucu sağcılar Akademiyeye el koyuyor. İki yıldır "solda"

diye nitelendirilen öğrenciler okula alınmıyorlar. Bir buçuk yıldır okulda karargah kuran polis ise kendisi gibi "yerli" silahlarla donatılmış komandolarla birlikte, gelenlerin kimliklerini kontrol ediyor.

ÜNİVERSİTEYE EL KONMALI MI?

MC iktidarının aylardır tezgahtadığı "üniversiteye el koyma" planlarının altında ne yattığını gözlemek için AİTİA'ya bakmak yeterli. El koymanın anlamı, üniversite yönetimine omuzu kalabalık paşaları getirip koymak mı, yoksa can güvenliği ve öğrenim özgürlüğünü sağlamak mı? Başbakanın tekrarlattığı durduğu talep, AİTİA'nın bir buçuk yıldır polis - ve komando - kontrolünde bulunmasıyla gerçekleşmiş değil mi?

Ders yılının başından bu yana okulda 20 saldırı ve adam dövme olayı yer aldı. Hiçbirinde fail yakalanamadı. Gece saat 22'ye bazen de sabaha kadar okulda kalan polis ikide bir sessizliği yırtan silah seslerini nedense hiç duymaz. Geçen 6 Mayıs'ta Akademi Başkan Yardımcısı Ural Sözen'in Ford arabasını tahrip eden ülkücüleri görmesi ise zaten beklenebilir. Polislin beklediği yerden 25 - 30 metre uzaktaki bu saldırıyı polisin görmeyişinin nedeni, o sırada yapılmakta olan nöbet değiştirme işlemi olsa gerek (!). Oysa bir kaç gün önce Prof. Ural Sözen ülkücülerin liderlerini çağırması, Akademiyenin duvarlarını ve kantini sloganlarla kirletmelerini istemek cesaretini göstermişti. Ülkücüler gözdağı veriyordu Akademi Başkan Yardımcısı'na.

Faşistler bu olayın sorumluluğunu "CHP'nin Tandoğan mitingine katılan öğretim üyelerine" yüklemek istiyorlar, ama Sözen'in arabasının camlarını kırma işinde kullanılan Abdullah adlı kişinin olaydan sonra korkusundan ağladığı, AİTİA faşistlerinin Tuğbay'ı Soner adlı kişinin ise "büyle hatlarını kendisine sorulmadan nasıl işlenebileceğini" sorduğu biliniyor. Adı geçen Abdullah adlı kişinin arcaoğlu da her ne hikmetse sivil polis olarak Akademide görevli.

KANTİN MÜSADERESİ

Akademi kantininin de ilginç bir serüveni var. İki yıl önce bir müstecire verilen kantine, kırmız da satsın diye olacak, komandolar zorla el koyuyorlar.

Adı çeşitli soygunlara karışmış olan Soner adlı kişi müstecire ortakmış gibi işletiyor kantini.

Müstecirin sözleşmesi geçerinde bitti. Akademi yönetim kurulu da bu fırsattan yararlanarak kantini akademik öğrencilerinin hizmetine sunmak istiyor ve akademisi Mediko Sosyal merkezine vermeyi kararlaştırıyor. Ülkücüler, müstecir adına, tehditle 15 günlük süre istiyorlar. Bu süre, yazılı talep karşılığında kendilerine tanınıyor. İkinci bir talep, yetkililerle görüşülmeden birden silah sesleri geliyor sağdan soldan. Ve kantin Haziran ayına kadar ülkücülerin karargahı olarak kalıyor.

Bütün bunlar herkesin gözü önünde cereyan ediyor. Ders yılı başından bu yana faşistlerin düzenlediği 20 saldırı olayının iki temel ve ortak özelliği var. Yalnız gördükleri "solcu" nun üzerine saldırıp dövmek ve üzerindeki pasunu, parasını ve saatini almak. İkinci olarak da başka yerlerde olay çıkarttıklarında bu pasoları orada bırakarak güvenlik kuvvetlerinin "suçluları yakalamalarına" bu şekilde yardımcı olmak.

YÖNETMELİKLER UYGULANIRSA

MC'nin işçileri bakanı sık sık yüksek öğrenim kurumlarını göreve çağırır ve suç işleyenlere yönetmelikteki cezaların verimediğinden yakınır. AİTİA'nın da böyle bir disiplin yönetmeliği var. Ve bu yönetmelik uygulanarak Sefa Ergün adlı ülkücü bir yıl okuldun uzaklaştırıldı. Gelin görün ki, Akademiyi kovduğu bu aynı kişi "öğrenci temsilcisi" sıfatı ile okul yönetimi ile masaya oturmaya kalktı. Şimdi herhalde başka yerlerde icrai faaliyeti yapıyor.

MC GİTMELİ

8 bin öğrencinin büyük bir çoğunluğu aylardır derslere giremiyor. Sınavlar yaklaşırken binlerce öğrencinin kaygı ile izlediği gelişmeler, bunlar. Güvenlik kuvvetlerinin gözleri önünde estirilen bir terör altında Akademi personeli binbir tehlide göğüs geriyor. Notların değiştirildiği, listeler üzerinde tahrifat yapıldığı söyleniyor. Hatta koridorlarda kasıtlı ile gezinen silahlı komandalara, "sorumlarsın önceden verildiği" de pervasızca ileri sürülüyor.

İTİA yönetiminin direnişi şimdilik etkisiz. Çünkü sorun büyük yerde düğümünüyor. İTİA Tuğbay'ı Soner adlı kişinin kantinden uzaklaştırılmasını isteyen Akademi Başkanı'na Emniyet'ten bir yüksek yetkili "bu meselenin şu sıralarda kesinlikle kuralcanmaması gerektiği"ni hatırlatıyor. "Şu sıralar" da 8 Nisan dolayları idi.

YURUYUŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

Sahibi:

Nihat SARGIN

Genel Yayın Yönetmeni:

Osman SAKALSIZ

Yazı İşleri Müdürü:

Metin ÇULHAOĞLU

Teknik Sekreter:

Hüsnü ARTANLI

Yazı Kurulu:

Umut COŞKUN

Metin ÇULHAOĞLU

Mehmet AKOZER

Varlık ÖZMENEK

Ercan EYOBOĞLU

YÖNETİM:

Konur Sokak 15/8 Kızılay

Ankara Tel: 17 45 81

İSTANBUL BÜROSU:

Piyerloti Cad. 21/1 Çemberlitaş

İstanbul Tel: 26 35 67

İzmit

İstanbul

Fizir

Eskişehir

Bursa

Adana

Diyarbakır

Avrupa

Yusuf ALTINTAŞ

Hacı KANTARCI

Vedat PEKEİ

Vedat BARANOĞLU

Cengiz KOÇ

Çayhan ÇAN

Nurettin ÖZVARİŞ

Rağit KAYA

19 Rue Emile Dubois 75014

PARİS

ABONE KOŞULLARI

Yıllık : 200 TL 6 Aylık : 100 TL

İLAN KOŞULLARI:

Arka Kapak (R. nkl) : 15.000 TL

Arka Kapak (Siyah beyaz) : 12.000 TL

İç sayfalarda sütun santimi : 40 TL

Yayın ilanları % 50 indirilmiştir.

Eğ. Dağıtım: Orhan ÖZŞİŞMAN

Baskı: Daily News Web-Ofset İşletme

19 MAYIS PENCERESİNDEN:

CEPHE REJİMİNİN KORKU VE SEFALETİ !..

Cephe, ekonomide düştüğü derin kuyunun dibine yaklaştıkça tırmanışın yoğunlaşma ve yaygınlaşma sürecine yeni boyutlar ekliyor. YÜRÜYÜŞ özellikle zamların gündeme geldiğinden sonra Cepheçilerin ekonomik çıkmazının politik tırmanışa yansıtacağını yazdı. "Büyük sermayenin yeni gerilim alanları aradığı" YÜRÜYÜŞ'te yazıldı. Bir önceki sayının başyazısı ise şu cümlelerle son buluyordu: "Yeni zamlardan sonra Demirel-Türkeç ikilisinin, yeni tırmanma örneklerini sahnelemelerine şaşmamalı."

Yeni tırmanış örnekleri geçtiğimiz son haftalarda olanca açıklığı ile ortaya çıktı. Erzurum, Nevşehir ve ülkenin diğer köşelerinde olup bitenlerle bir yandan yaygınlaşan tırmanış, 19 Mayıs'ta 19 Mayıs Stadyumu'nun alanı içinde yoğunlaştı. 1 Mayıs'ı işçi sınıfının günü olarak kutlayanlara, büyük sermaye, toplayabildiği kısıtlı tabanlı 19 Mayıs'ta karşılık vermeye çalıştı. 19 Mayıs, tarihte ilk kez bir faşist gövde gösterisi niteliğine büründürüldü.

Hacettepe öğrencisi Fevzi Aslanşoy'un öldürülmesinden sonra meydana gelen olaylar, büyük sermayenin eski gerilim alanlarını da bir yana bırakamaya başladığını gösteriyor. Okulların kapanmasına kısa bir süre kala, imtihanlar yaklaşırken, üniversitedeki olayların önümüzdeki günlerde daha da yoğunlaşacağı söylenebilir.

Geçtiğimiz haftanın Çarşamba günü sabahı köşkün Basın Müşavirliği aracılığı ile gazetemlere dağıtılan bayram mesajında Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün şu ifadeleri dikkati çekiyordu:

"Kafalan belirli inançlarla şartlanmış, şu veya bu nedenle kalemleri kayıtsız şartsız bir yöne bağlanmış ve bu yapı ve düşünce ile suç teşkil eden eylemlerinde ölüme göze almış kimselerin, kanunlarımız ve adaletimiz peşindedir..."

"19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı'nın yıldönümü dolayısıyla yayınlanan bayram mesajı hemen hemen tüm gazete bürolarında aynı yorumu uğramakta gecikmedi: "Korutürk, artık açıkça solu hedef alıyordu!..."

Mesajın tüm çerçevesi ele alındığında ortaya çıkan sonuç buna varıyordu.

Cumhurbaşkanı Korutürk aynı gün Ankara'da 19 Mayıs stadyumunda yapılan gösterileri izleyecek ve şu bağışmalara tanık olacaktı:

"Bozkurtlar geliyor!..."

"Allah, Bismillah, Allahuekber!..."

"Başbuğ Türkeç!..."

Komando diye adlandırılan sürülerin bağışmaları "ay yüzeyinden duyuluyor muydu, duyulmuyor muydu" bilinmiyor ama bu seslerin gerek tribündeki seyirci çoğunluğunun, gerekse gösterileri televizyonların başında izleyen milyonlarca seyircinin kulaklarını tırmaladığı bir gerçekti.

CEPHE'NİN BAYRAM ŞENLİĞİ

Sportif kıyafetlerle gösterilere katılan kız öğrencilere ise aynı seslerin sahipleri tarafından şu şekilde bağrıldı:

"... Satılmış köpekler, millet sizden ne bekler?..."

"... Milli kıyafet, bu ne rezalet!..."

Bütün olaylar, başta Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk olmak üzere şeref tribünü dolduran diğer devlet ve hükümet yetkililerinin gözleri önünde cereyan ediyordu...

Olay her yönüyle bir rezaletti. Kız ve erkek öğrenciler, gösterilere kendiledikleri kıyafetlerle katılmamışlardı. Elbette okul yöneticilerinin, dolayısıyla "Milli Eğitim ilgililerinin" emir ve direktörlerini denemektedir. Bu konuda her geçen gün yeni gerilim alanları yoklandığı gibi, beylik yöntem ve tezgahlara başvurmayı ihmal etmemektedir.

Nitekim geçtiğimiz haftanın Perşembe günü Siyasal Bilgiler Fakültesi ile İllukuk ve Eğitim Fakültesi yurtlarında meydana gelen olaylar bunu kanıtlamaktadırlar.

Komandoların parmakla sayılabilecek kadar azınlık teşkil ettikleri bu okullarda, öteden beri komando işgali için koşullar zorlanmakta fakat amaç gerçekleştirilememektedir.

8 Nisan günü üç ilericci gencin ölümü ile sonuçlanan hareket da bu nedenle başlatılmış ancak murad hasıl olmamıştır.

Geçen Perşembe günü meydana gelen olaylar yeni bir komando çıkartma taarruzuyla başladı.

Bir avuç komando silahlı bir şekilde yurtlara saldırmış ve bazı devrimci öğrencileri yaralayarak kaçmayı başarmışlardır. Mizansenin devamı herkesin malumudur: Biraz sonra polis gelecekti ve "olaya müdahale" edecekti!...

Bayat, museccel, müptelzel bir oyun ama ısrarla denenen bir oyun...

SBF'nin duvarına bir kaç kez gidip gelenek vurdu. Duvar yıkmak mı istiyordu ne?..."

Yurtla görevli bir resmi memur anlatıyor:

"Yurdu harabeye çevirdiler. Öğrencileri o kadar çok dövdüler ki, bazı polisler bu vahşete dayanamayarak bizim idare bölümüne geldiler. Bunlar herhalde meslekte yeni olanlardı!..."

Bu arada biz de dayak yedik. Memur olduğumuzu söylememiz para etmedi. Bize vururlarken "siz de onlardan-sınız" diye küfür ediyorlardı!..."

Olay tanklarının adlarının verilmesi herhalde anlaşılacaktır. Nitekim olayların dehşetini yaşayan memur sözlerini şöyle bitiriyordu:

"... Evet ben de artık bu öğrencilerden yanayım. Bu vahşeti gördükten sonra aksini mi düşüneceğim?..."

BAYRAGI KİM YIRTTI?

Yurttaki bir müşahedem de şunları anlatıyor:

"... Polisleri biri balkonda bayram dolayısıyla asılı duran bayrağı indirdi. Ce-

lifleri gereğince belirlenen giysilerle gösterilere hazırlanmışlar ve sahaya çıkmışlardır.

Ama ne oluyor? Genç erkek ve özellikle kız öğrenciler sadıst ve iğrenç bir saldırıya uğruyorlardı. Cephe yönetiminin "Devlete yardımcı güçler" olarak ilan ettiği ve destek olduğu bir avuç komando sürüsüyle, bir avuç din bezirganının salyalarına emanet edilen sahneyi "allah, bismillah" sesleri ile "Başbuğ Türkeç" bağışmaları süslüyordu!...

TRT VE BİR NURCU

Televizyon kameramanları da, bu arada gösterileri büyük bir zevkle izleyen komando başına "Zum" yapmakta meşguldü.

Filmcilik tekniğinde uzaktan yakına doğru objektifi biteviye bir hareketle yaklaşıp fotoğraf alma anlamına gelen "zum" hareketi elbette bilinçli ve kastlı biçimde tekrarlanıyordu... Kamera oyunlarıyla "Başbuğ" şampiyon ilan ediliyordu! Nereden bakılırsa bakılınsı süflü nazi oyunu izlenimi yaratan olay, öylesine yapay unsurlarla süslüyordu ki, Cumhurbaşkanı Korutürk törenler bitmeden, stadyomu terk etmek zorunluluğunu duyuyordu...

Ankara, İstanbul'da ve diğer bazı illerde meydana gelen benzer olaylar, başında uzun uzun tartışmalara konu oldu.

Bu arada MSP'nin "Nur" takımından Ankara Milletvekili, "dini bütün" Husamettin Akıncı, bir gazeteciye verdiği özel demecle "Gösterilere katılan kız öğrencilerin külotlarının olmadıkları" ileri sürerek kadar işi aştılarak "Bari bekaretin lüzumsuzluğunu ilan et-sinler de, biz de anlayalım" dedi.

Bir yılın aşkın süredir Türkiye üzerine gerilen MC kabusunun, 57 yıl önceki ulusal kurtuluş savaşının başlangıç tarihini anımlandıran bir olayın yıldönümünde işi ve rezilliği nerelere ve hangi sınırlara gelip dayadığını göstermesi bakımından 19 Mayıs olayları ibret verici-dir.

ILERİCİ ÖĞRENCİLERE YENİ DARBELER

MC, nerede ve hangi vesile ile olursa olsun her türlü gerilim yaratma yön-

TANIKLAR NE DİYOR?

YÜRÜYÜŞ muhabirinin olayların yakın görgü tanıklarıyla yaptığı görüşmelerden çıkan sonuç şöyle:

Bir öğrenci anlatıyor:

"... Olay çıkması için hiç bir neden yoktu. Biz Eğitim Fakültesi'nde komandoların yaraladığı arkadaşlarımızı hastahaneye götürmek için toplanmıştık. Polis, yaralanan olayından hemen sonra komandoları kaçırmış.

Sonra geri döndüler ve durup dururken bize saldırdılar. Sağa sola kaçıştık. Üzerimize geldiler. Niyetleri olay çıkarmaktı. Panzerler, öğrencileri, okulları ve yurtları taradı. İlahta bir panzer şöfürü

binden bir çakı çıkardı ve bayrağı bununda parçaladı. Böyle şeyleri hep duyuyordum ama ilk kez görüyordum. Sonra bu polis memuru televizyoncuların ve gazetecilerin yanına gitti. Benim kendisini gördüğümü bilmediğinden olacak, onlara "bakın komünistler bayrağı yırtmışlar" diyerek gösterdi. "Akşam bunu televizyonda gösterin ha!" diye sesleniyordu!..."

Yurtta görevli diğer bir müşahedem de şunları anlatıyordu:

"... Kanları gizlemek için yerlere yağlı boya döktüler. Gözlerimle gördüm. Çocukları merdivenlerden başsağlığı yere attılar. Hareket ölen olmamış. Merdivenlerde yüzlerce öğrenci üst üste yığılı kaldı. En alttakinin üzerinde belki de 10 - 15 öğrenci sayılıyordu..."

DİSK: BUGÜN DEN YARINA

BEHİCE BORAN

Bilinen ve bizim de vurgulayarak sık sık tekrarladığımız bir doğrudur: Sosyalizm için mücadele uzun soluk, direniş isteyen bir mücadeledir, aceleciliğe hiç gelmez. Hareketin niteliği bu olunca, mücadelenin yürütülüşünü *her zaman ve öncelikle* uzun vadeli açıdan değerlendirip yönlendirmek gerekir. Güncel, hatta günlük pratiğin hedef ve yöntemlerinin de bu uzun vadeli görüş açısından saptanması şarttır.

Ne var ki, bir doğruyu bilmek ve kabul etmek ile onu pratikte tutarlı bir biçimde uygulamak her zaman birlikte gitmez. Verilen ve yaşanan günlük mücadelenin ısı ve heyecanı içinde uzun vadeli görüş ve mücadele çizgisi dikkatten kaçabilir, kaçıması olağandır. Hele uzun vadeli hedef ile kısa vadeli hedef birbiriyle gelişir ise.

Sosyalizm için mücadelede böyle durumlara karşılaşılmaması nadir değildir. Bazen, yıllar boyu sabırlı uğraş ve çetin mücadeleler elde edilmiş belli konulardan bilerek bir süre vazgeçilir. Kazanımların uzun vadede hareket içinde korunabilmesi için böyle yapılır. O an için zor bir iştir bu. Hele bu uğraş ve mücadeleyi özveriyle yürütmüş ve başarmış olanlar için. Ama işte, sosyalistlerin uzun görüşü, uzun soluklu, dayanıklı olmaları bu gibi durumlarda kendini gösterir.

Açıklamaya çalıştığım durum, "kazanılmış mevzileri terkediş" değildir. Böyle bir değerlendirme yanlışır. Yapılan iş, hareketin hedeflerini daha üst bir düzeyde ve daha geniş çapta gerçekleştirebilmek için eylem ve örgütleniş biçimini karşılaştıran somut durumlara göre değiştirmek, ayarlamaktır.

İşçi sınıfının politik ve sendikal hareketinde birliği sağlamanın gereği çok belirtilir. Kuzkusuz, doğrudur. Ne var ki her iki harekette de birliğin oluşturulması dümdüz bir çizgi üzerinde ilerleyen uyumlu, düzenli bir süreç değildir. Sallantılı ve çekişmeli olması olağandır. Özellikle çalkantılı ve çekişmeli olan dönemlerde hareketin uzun vadeli bakış açısını ve buna göre izlenmesi gereken çizgiyi günlük pratikte somutlaştırabilmek hayati bir önem taşır.

Türkiye işçi sınıfının ilericil sendikal hareketi bugün böyle çalkantılı, sallantılı bir dönem yaşamaktadır ve uzun vadeli çizgiyi günlük pratikte somutlaştırmak görevi normal zamanlarda olduğundan daha büyük bir önemle ön-

plana çıkmaktadır. Bu görev, sosyalistlerin görevidir.

Daha önceki bir yazımda işaret ettiğim gibi, DİSK üst yönetimi örgüt yapısını CHP'ileştirme yönelimindedir. Bir yandan, başında sosyalizmle ilgili olmayan, hatta karşıt tavırdaki yöneticilerin bulunduğu sendikaların Konfederasyona katılması ve yöneticilerinin üst kademelerde yer almasıyla DİSK'in örgütsel niteliği sulandırılırken, öte yandan, sosyalist sendikaların örgüt dışı bırakılmak veya eritmek girişimleri başgöstermiştir. Yazıda bu konuya değinen paragrafı şu cümle ile bitirmiştik: "Türkiye İşçi Partililer DİSK'in ilericil niteliğine halel vermeden, bu niteliği daha da geliştirerek, işçilerin DİSK'in çatısı altında toplanmaları çabası içindedirler"

Türkiye İşçi Partilere hiç yılmadan, tüm oyunlarını boşa çıkararak bu çabayı sürdüreceklerdir.

Görev ikilidir: 1) İşçi sınıfının sendikal hareketinin birliğini DİSK içinde gerçekleştirmeye çalışmak; 2) DİSK'in ilk kuruluş ilkelerinden sapmasını önlemeye, önlemekten de öte, bu ilkelerin pratikte somutlaşmasını sürekli geliştirmeye çalışmak. Her iki görevin başarılması bu doğrultuda mücadelenin sürdürülmesiyle gerçekleşecektir. Sosyalistler bugüne kadar bu doğrultuda çalıştıkları gibi bundan böyle de aynı çizgide çalışacaklardır.

Başka çözümler ancak, DİSK bütünüyle DİSK olmaksızın çıktığı ve işçi sınıfının sendikal hareketinin yararını gerektirdiği takdirde düşünülebilir. Bugün böyle bir durum yoktur.

Geniş anlamıyla politika, *somut durumların ve koşulların somut tahlihi ile varılması gerekli hedefe götürülecek gerçekçi yolu saptamaktır*. Pratikte izlenecek çizgi ve uygulanacak taktikler nesnel durum ve koşulların olanakları ve sınırlamalarıyla çerçevesizdir. Verili nesnel durumu pasif olarak uyulmaz, ama, kişilerin ve örgütlerin iradi mücadelesi ve eylemleri böyle bir tahlile saptanan çerçevelenme gözünde tutularak hesaplanır ve yürütülürse ancak başarıya ulaşır. Bugün değilse, yarın. Sosyalistler yarınlaraya yöneliktir. Geçmişten oluşup gelen *bugün*'ü yarınların ışığında değerlendirirler. Bugün kaybedilmiş gibi görünen şeyler yarın daha üst bir düzeyde ve daha geniş çapta kazanılır.

Bir işçi:
"Sen necisin dediler, işçiyim dedim. Komünist dediler ve vurmağa başladılar..."

Bir memur:
"Vahşetin tanısı mümkün değil. Ben böylesini görmedim..."

Diğer bir işçi:
"Bir talebeyi öldürsüye dövdüler. Ambulansa bindirirlerken gazeteclere

"Bu, geçen hafta trafik kazası geçirmiş, yat yapmadık" diye bağırıyor gülerek. Talebenin başından kan sızıyordu..."

Geçtiğimiz Perşembe günü üç fakültenin yurdunda meydana gelen olayın en yakın görgü tanıklarının ağzından çehresi budur.

BÜYÜK SERMAYE "ÇILGINLIĞI" OYNUYOR

Temelde emek-sermaye ilişkisinin, sermaye cephesinde yaratıldığı yangının dehşetle girilen ve Türkiye'yi gemi azya almış bir faşist düzenin kucacağına ilmevi hedefleyen girişimler, büyük sermayenin çilgünlük noktalarının işaretlerini vermektedir.

Cephecilik, istila orduları gibi ülkenin tüm demokratik mevzilerini, işçi ve emekçi sınıfların, yurtsever aydınların, ilericil öğrencilerin bağını ateşe tutmakta, eldeki olanakları salt ve gerçek anlamda "bölücülük" için kullanmaktadır.

İşçi aşgari ücretlerinin tesbit tarihi yaklaşıtkça sermaye kesimindeki sıtma nöbetleri yoğunlaşmakta, hayatı geniş ölçüde etkileyen hububat destekleme alan fiyatlarının ilan tarihi yaklaşıtkça, mevcut ekonomik darboğazlar daha da çıkmazlaşmaktadır.

Politik karar mekanizmalarının çoğunu elinde bulundurmasına rağmen işbirlikçi tekelci burjuvazinin, kaynakların diğer sermaye kesimlerine ister istemez dağılımındaki tavrı, kedinin çigere baktığı gibidir. Ama elbette şimdilik belli bir uzlaşma çerçevesinde, esas sorun bu değildir ve çıban başı olarak karşıda işçi sınıfı ve emekçi kitleler durmaktadır!..

Geçtiğimiz haftalar içinde bu konuda düşüncelerini yakınlarına açıklayan "Bati kültürlü almış" İstanbullu sermayedar Nejat Eczacıbaşı şöyle diyor:

"Türkiye en fazla iki toplu sözleşme daha görür..."

Büyük sermayenin azgınlık nedeni, gereksesi belli. Gözü dönmüşlüğüne hedefi belli. Ama belli olan bir gerçek daha var: Türkiye'de kitleler hızla demokrasiye sahip çıkıyorlar, demokrasinin daha ileri ilkeler doğrultusunda geliştirilmesi ve koşutlanması yönünde artan bir hızla bilinçleniyorlar. Bu da korku.

12 Mart dönemi toplumsal bilince doping etkisi yaptı. Büyük sermaye, tüm olumsuz ve karanlık görünüşüne rağmen 12 Mart'ın dinamizmindeki bu net gelişmeyi deşsete farkettili. Şimdi değişik bir yöntemle uygulanan benzeri kuşatmanın da tets tepeceğini biliyor. Kanla, şiddetle ve tüm baskı yöntemleriyle halil ederek Türkiye'yi geriicillğin, sömürü ve soygunculuğun iskesine bağlı tutmaya çalışıyor...

Geçtiğimiz hafta gözlenenler, bu pis fotoğrafin bir yeni örneğiydi. Fotoğrafin adı: Cephe rejiminin korku ve sefaleti!..

HALK PARTISİNİN YENİ MUHALEFET STRATEJİSİ

BASINA KONTENJAN MİLLETVEKİLLİĞİ VAAD EDİLİYOR

Hakan Yurdakuler'in öldürülmesi ile birlikte günlerce toplantı yapıp "yeni yöntemler" ve daha sonra da "yeni muhalefet stratejisi" üzerinde açıklamalar yapan CHP yöneticilerinin neleri kasdettilerini anlamaya başlandı. Eyüboğlu - Topuz ekibinin yeni stratejisinin Cephe ortaklığına değil kendi muhalefetine karşı belirlendiği ortaya çıkıyor. Eyüboğlu - Topuz ekibi, kamu oyununun toplanan ilgisini geri plana atabilmek için "ilericil" ve "tarafsız" basına kontenjandan milletvekilliği vaad ediyor.

Bu vaatlerin de sonuçları alınmaya başlandı. Halk Partisi yönetimindeki son değişiklikten sonra başlayan ilgi, örgüt fesihleri ve delege seçimleri birden bire "ilericil ve tarafsız" basının son sayfalarında yer bulur oldu. "Kalkın ey ilericiler, solunuza bakmayın, Halk Partisi'ni destekleyin" türünden yazılar da sıklaştı.

Halk Partisi'nin kimileri kontenjandan milletvekili yapacağı Halk Partisi'ni ilgilendiriyor. Ancak burada iki soru akla geliyor. Vaadlerin kontenjan aşması tehlikesine karşılık hazırlıklı olmak gerekli. İkincisi ise, kontenjan vaatlerini, fesihleri, delege kazanımlarını bu kadar "iyi" yapan bir ekibin enerjisini neden Cephe ortaklığına karşı kullanmadığı.

Eyüboğlu - Topuz ekibi, bu soruları cevaplandırmasabile üzerinde düşünmek zorunda. Eyüboğlu - Topuz ekibinin üzerinde düşünmeleri gerekli başka "işler" de var.

DEMİREL LOCKHEED KONUSUNDA KORUTÜRK'E NELER SÖYLÜYOR

YÜRÜYÜŞ'ün geçen sayısı, her zaman olduğu gibi, pazartesi günü dağıldı. YÜRÜYÜŞ'ün geçen sayısında Demirel - Türkeş ikilisinin Silahlı Kuvvetler içindeki oyunları değerlendirildi. Bu oyunlar içinde Lockheed rüşvet iddiasının önemli bir yer tuttuğu belirtildi.

Geçen pazartesi günü Genel Kurmay Başkanlığı, kuvvet komutanları ve Jandarma Genel Komutan Vekili ile de görüşerek, bir bildiri yarattı. Bu bildiri "Türk Silahlı Kuvvetleri hiçbir siyasi partinin veya zümrenin yanında asla değildir ve gösterilemez" denildi. Bu bildiri üzerine bir demec veren Demokratik Parti Genel Başkan Yardımcısı Hasan Korkmazcan, açıklamanın inandırıcı olmadığını söyledi. Genel Kurmay Başkanlığı'nın açıklamasının inandırıcı olmadığını gösteren bir işaret bir kimseyi kuvvet komutanı yapmak için yasa tasarısı hazırlanması.

Silahlı Kuvvetlerin günlük tartışmanın içine girmesindeki en büyük etken, yine de silahlı kuvvetler içindeki gelişmeler oluyor. Bu gelişmeler içinde Lockheed rüşvet iddialarının önemli bir yer tuttuğunda kuşku yok. Demirel-Türkeş ikilisinin isteklerine paralel gelişmeler, Silahlı Kuvvetler için başlıbaşına bir yıpranma kaynağı.

Böyle bir durumda şu soru akla geliyor: Demirel, Lockheed rüşvet iddiaları konusunda Cumhurbaşkanı Korutürk'e ne bilgi veriyor? Bu konunun Cumhurbaşkanı Korutürk ile MC Başkanı Demirel arasında konuşulmadığını düşünmek imkansız. Demirel'in de, verdiği bilgileri, Demirel-Türkeş ikilisinin oyunlarını doğrultusunda düzenleyeceğini düşünmek gerekiyor.

Burada iki sorun var. Sonuç olarak bir kimsenin kuvvet komutanlığına getirilmesini amaçlayan son yasa tasarısının yasama organından zamanında geçmesi çok küçük bir olasılık. Bu olasılığın gerçekleşmemesi halinde kuvvet komutanlığı sorunu tekrar ortaya çıkacak. Bu sorunun tekrar ortaya çıkması halinde Genel Kurmay Başkanlığı'nın, ilk önerisinde ısrar etmesi kaçınılmaz olacak.

İkinci nokta ise Demirel'in bilgilerinin çok fazla ağırlığı olmaması ile ilgili. Emin Alpkaya'nın kendisini savunmak için 12 Mart zedelerden şimdiki CHP Ankara Senatórü Profesör Dr. Uğur Alacakaptan'a başvurması hatırlanmaya değer. 12 Mart döneminde demokrat güçlerin saygısını kazanan Profesör Dr. Faruk Erem'in avukatlığı, bu kanaldan sağlandı. Bu durum da Demirel'in bilgilerinin yanında ilercii kamuoyunun ağırlığının çok daha önemli olabileceğini gösteriyor.

CHP'NİN GECEKONDU KURULTAYI

HASAN BURAK

Kürsüde Güneydoğu'lu bir delegenin konuşmasından cesaretlenen 15-20 kişiden oluşan "çok hızlı ve keskin" bir grup, bilinen sorumsuz sloganları atmaya başladı. Kendilerinin Ankara Altındağ delegesi olduklarını ileri süren bu grup toplantının başından beri konuşmacıların sözünü ilgilili kesiyor, "nevi şahıslarına münhasır" sloganları koro halinde bağırıyorlardı. Toplantıyı düzenleyenlerin uyarısına uymayan bu grupla delegeler arasında salonda yer yer çatışmalar çıkıyordu. Sonunda toplantıyı düzenleyenlerin toparlayabildiği görevliler çemberi içinde kalan slogan savaşçıları selameti yavaş yavaş salonu terketmekte buldular.

GECEKONDU VE ÇIĞ KÖFTE

Olay, 15 Mayıs günü Ankara'da CHP Gençlik Kolları'nın düzenlediği Gecekondu Kurultayı'nda geçiyordu. Doğrusu, siyasal mücadelede slogan bağırma düzeyinde sürdüren bu koronun da sinema salonundan atılmasından sonra kurultayın neşesi büsbütün kaçmıştı. İzmir'den kurultaya katılan bir delegenin, "gecekondu sorunu biz kadınların sorunudur" diye söz başlıyor ve sonunda küçük oğlunun ülkedeki son siyasal gelişmelere ilişkin bir manzumesini okuyordu. Toplantının sonuna doğru iyice tenhalaşan salonda kalan delegelerden bir grup, Gaziantepli arkadaşları kürsüde konuşurken "Biz de Antep'li derler loy, çığ köftayı severiz" türküsüyle kendisine eşlik ediyorlardı.

CHP'NİN ÖRGÜTSEL SORUNLARI

Kurultayı düzenleyenler de, kurultaya katılanlar da, kurultayı izleyenler de, kurultaydan umduklarını bulamadılar. Bir süredir İstanbul, İzmir, Kocaeli, Adana, Gaziantep, Hatay ve Mersin'de sürdürülen mahalle toplantıları ve il kongrelerinden seçilen delegelerin katılmasıyla toplanan Gecekondu Kurultayı, geniş ölçüde CHP'li delegelerin parti içi sorunlarını sergilediği bir toplantı oldu. CHP Gençlik Kolları Başkanı Zeki Alçın, kurultayı açarken yaptığı konuşmada "bu toplantı sadece CHP'lilerin katıldığı bir toplantı değil, bütün

gecekondu emekçilerine açık bir örgütlenmedir" diyordu ama, anlaşılan kurultay delegelerinin tamamı CHP'iydi ve altıoklu kürsüden zaman zaman yapılan konuşmalarda partinin çeşitli kademelerinin kurultay çalışmalarına ilgisizliği, hatta engelleyici tavırları eleştiriliyordu. Hatta bu kurultay için yapılan delegenin seçimiyle parti il kongrelerinde yapılan delegenin seçiminin bile birbirine karıştırıldığı oluyordu.

CHP merkez yöneticilerinin kurultaya fazlaca ilgi göstermedikleri anlaşıyordu. Genel Başkan Ecevit gezide bulunduğu Paris'ten kısa bir mesaj göndermişti. Bazı senatór ve milletvekilleri de bir süre kurultayı izlediler. Ama çoğu CHP'li yönetici ve parlamenter, gezide olmadıkları halde genel başkanların gibi mesaj göndermeyi tercih etmişlerdi. Bu mesajlar okundukça delegelerin gösterdiği tepkilerden, CHP içindeki mücadelenin seyrini gözlemek mümkündür.

Örneğin Genel Sekreter Fyüloğlu'nun mesajı okunurken bir kaç alkış sesinin yanı sıra salondan çeşitli protestolar, "kendini gelmemiş" sesleri duyuluyordu. Genel Sekreter Yardımcısı Ali Topuz kurultayda, eski İmar ve İskan Bakanlığının kazandırdığı deneylerle kapsamlı bir konuşma yaptı. İstanbul Belediye Başkanı Ahmet İsvan, Zonguldak Belediye Başkanı Hüseyin Üztek de kurultayı izleyenler arasındaydı. Belediye başkanları, gündemin sonuna doğru söz sıraları olmasına rağmen gittikçe tenhalaşan toplantıda konuşmayı tercih ettiler. Bu arada, çeşitli illerden gelen delegelerin kurultay başkanlığına görüşülme üzere vardığı öneriler de ilgili kurullara iletileceği gerekçesiyle dosyaya kaldırılıyor, önerinin değil üzerinde görüşme açmak, konusunun ne olduğunu öğrenmek bile mümkün olmuyordu.

SONUÇ?

Kurultayı düzenleyenler de umduklarını bulamadılar. Gecekonduyla yaşayan emekçileri CHP doğrultusunda ve özellikle CHP içinde sürdürdükleri mücadelede güç katacak yönde politize etmeyi, örgütlemeyi, bir 'Halk Dayanışma Demekleri Federasyonu' çatısı altında toplamayı tasarlayanlar için hiç de umut verici olmadı Gecekondu Kurultayı.

BAŞBUĞ'UN ANTALYA SEFERİ BOZGUNLA SONUÇLANDI

Bir zamanlar, gerilerin kaleşi olarak bilinir, tanınırdı Antalya. Gerçekten de, bir zamanlar, ilerici devrimci bir gazeteyi, dergiyi piyasadan bulabilmek, hele alıp okuyabilmek bile güç bir işti Antalya'da.

Ama özellikle 12 Mart döneminden başlayarak köprülerin altından çok sular aktı. Örneğin, komandoların Başbuğ'u, 16 Mayıs Pazar günü Antalya'da partisinin düzenlediği açık hava toplantısında ve Antalya Cumhuriyet alanında, olağanüstü güvenlik tedbirleri altında ve siyahların gölgesinde konuşabildi ancak.

BAŞBUĞ HELMEDEN ORTAM HAZIRLANIYOR

Antalya'nın eski Antalya olmadığını bilen komandolar, Başbuğ'un gelişinden önce çeşitli illerden Antalya'ya gelip postu seriyorlar. Amaçları, ortamı önceden hazırlamak halkı yıldırarak sindirmek.

Önceleri komandoların varlığı, gece duyulan ulularla ortaya çıkıyordu. Anıl hareket daha sonra başladı.

Önce, okul yöneticilerinin ve jandarma karakol komutanının desteğinde Aksu il öğretmeni okuluna saldırdı komandolar. Ama umduklarını bulamadılar. Çıkan olaylar sonucu, iki komando Antalya devlet hastahanesinde öldü.

Daha sonra, Manavgat gündeme sokuldu. Burada komandolar bir gece saldırdı. Olaylar daha sonra büyüdü. Saldırılan komandoların birkaçı, halkın kendisini savunması sonucu muhtelif yerlerinde yaralandı.

Saldırıları kesilmeyordu. Alanya'da önce CHP binası dinamitlendi. Daha sonra 07 AE 275 plakalı bir arabadan CHP Alanya İlçe Başkanı Hüseyin Şenli'nin evine atış açıldı. Olaylar, gece gündüz sürüp gidiyordu. Ama işçiler ve yetkililere göre "bir şey yoktu, olayları solcular büyütüyordu"

BAŞBUĞ UGRUNA YENİLEN DAYAKLAR

Mitinge bir gün kala Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden daha çok sayıda Bozkurt geliyor Antalya'ya. Antalya il sınırından geçerek geçmez başlıyordu eylemler. İlk deneme Gazipaşa'da yapıldı. Ancak Gazipaşa'da halkın kararlılığı sonucunda hemen çekip gittiler.

Başbuğ'larını dinlemek üzere ta Yozgat'tan kalkıp gelen Eğitim Enstitüsü öğrencileri Manavgat'ın Kızılot köyünde tahriklere başladılar. Yolda top oynayan çocuklara satıştılar. Kadınlara ve kızlara el kol hareketleri ile "gösteri"de bulunmaya kalktılar. Sonunda Kızılot halkı olaya müdahale etti. Kızılot'ta 12 komando yaralandı. 16'sı da kaçarken kayboldu.

Daha önce Antalya'ya gelenlerin Antalya'daki "eylem"leri de ters tepiyordu. Amaçları olan, halkı sindirmek yerine, sinen kendileri oluyordu. Kısacası işler iyi gitmiyordu.

Olan bitenler komandolarla birlikte kendisine haber iletilen Başbuğ'u da düşündürüyordu. 15 Mayıs'ta mitingden önce yürüyüş yapılacağı ilan edildiği halde bundan vazgeçildi. Havayolu ile gele-

ceği bildirilen Türkiye, aniden karar değiştirerek karayolunu tercih etti.

Miting'in hemen arifesinde, sıcak iyice bastırdı. Turgutlu mehter takımının eşliğinde Başbuğ alana girdiğinde, Antalya'ya ithal edilen 1000 kadar komandanın yanı sıra, halktan da o kadar meraklı toplanmıştı. Başbuğ kürsüye kalabalık bir polis ve koruma kadrosu ile geldi. Kürsüdeki yerini aldıktan sonra, kürsünün çevresi tam teçhizat silahlı polislerle çevrildi.

MORAL BOZULUYOR TİKLER BAŞLIYOR

Hitler gibi selamladı, öteki tonuşuklarını. Ama kalabalığın azlığını görürnce morali bozuldu. Bu yüz hatlarından belli oluyordu. Tikleri başladı. Daha önceki "Faşizmi Protesto" mitingine katılan büyük kalabalığı biliyordu çünkü. Sesi cansızdı. Konuşmasının bazı yerlerinde kürsüye yakın olan ve çoğu 16 - 17 yaşlarında olan Başbuğcular alışık tutuyor, slogan atıyordu.

Başbuğ'un konuşmaya başlamasından tam 17 dakika sonra, miting kayıtsız izleyenler dağılmaya başladı. Türkiye bunu gördü. Dağılmayı engelleyebilmek için bir kaç değişik laf etmeye çalıştı. Demirel'in "saibelliğinden", Erbakan'ın ise "ciddiyetsizliğinden" dem vurdu üstü kapalı. Ama hiç biri para etmedi.

Sonunda baktı olacak gibi değil, "bozkurtlara selam" narası ile ansızın indi kürsüden. Meydanı deriye kalanlar 10 dakika içinde dağıldı.

Komandobası, umduğunu bulamadan sessiz sedasız Antalya'yı terkederken, Antalya'lılar "Cumhuriyet alanı'nın tekin yer olmadığını söylüyorlardı.

haberleşme özgürlüğü var mı, yok mu ?

MC'nin kuruluşu ile birlikte kimi bürokrat takım, yağlı kuyruktan gereken payı almak için adeta sıraya girdiler.. Bu sıra bildiğimiz ipotek sırası değil. Ağa babalarına yararlanmak için, kıvrak zekalarını (!) kullanmanın sırası tam.

Toplumlar hızla değişirken, bu değişime ayak uyduramayanlar, yararlanmak için bazı demokratik girişimleri baltalayacaklardır. Günümüzde kapitalist sömürü, faşizan termanın gölgesinde hızla yoğunlaşarak geniş kitleleri kucaklıyor. Bir yandan da, işçi sınıfının hak ve özgürlük mücadelesi yükseliyor. Sömürü ve baskınun temsilciliğini MC'nin yaptığı geniş kitlelere anlaşıyor artık. Aynı süreç iş müfettişlerini de kapıyor. Müfettişlerin etkin ve demokratik mücadelesini beyniyor. İş Müfettişleri Derneği (İM-DER) çatısı altında bütünlenen "Çalışma Bakanlığı İş Müfettişleri", kendi çıkarlarını ve özemlerini, işçi sınıfının ve diğer çalışan tabakaların çıkarları ve özemleri ile hızla bütünüyor.

Bir yandan işçi sınıfı demokratik ve yasal kazanımların eksiksiz uygulanması için çaba gösterirken, işbirlikçi tekelci sermaye mücadeleyi bölmek için sindirtilmiş sürdürüyor.

Bununla da yetinilmiyor. Demokrasiyi "iş teftiş tüzüğü" gündeme sokulmak isteniyor. İhten uzaklaştırılmak için kendilerine uygun gerekçeler uyduruyor. Yönetmelik değişikliği ile Devlet kadroları parti militanlarına pekçe-

çekiliyor adeta. Ceza Kanununun 163. maddesine göre yargılanıp hüküm giydikten sonra aştan yararlanmaları müfettiş kadrolarına atanıyor.

Gün geçtikçe anti-demokratik baskılar yoğunlaşıyor, netleşiyor. Bu netleşme aynı zamanda aydına yerini gösteriyor. Seçenek yapsınana olansak hazırlıyor.

Anayasamız temel hak ve hürriyetlerin özüne dokunulmayacağı belirtiliyor; buna karşı, eylem ve davranışlara karşı yasal önlemlerin alınmasını öngörüyor.

Anayasamız, temel hak ve hürriyetleri güvenceye kavuşturmakla yetinmemiş, bir de bireylerin hak ve ödevlerini sıralamıştır.

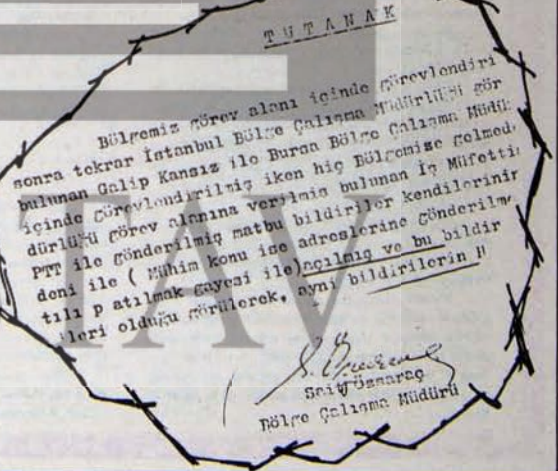
Kişinin hak ve ödevlerinden biri de haberleşme özgürlüğüdür. Haberleşme hürriyetini düzenleyen Anayasamızın 17 nci maddesi "... Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir." hükmünü getirmiştir.

Bütün bunlara karşılık, son zamanlarda iş müfettişlerinin haberleşme hak ve özgürlükleri de kısıtlanmaya çalışılmaktadır.

Nitekim, Elazığ Bölge Çalışma Müdürlüğü Sayit Özarsaç; Çalışma Bakanlığına "Gizli" kaydıyla yazmış olduğu 19 Mart 1976 gün ve 1613 sayılı yazı eki tutanakta, aynen şöyle demektedir: "... PTT ile gönderilmiş matbu bildirimler kendilerinin Müdürlüğümüzde bulunmaması nedeniyle (mühimse adreslerine gönde-

rilme, mühim olmadığı takdirde ise, yitilip atılmak gayesiyle) açılmış ..."

Anayasaya göre, haberleşmenin gizliliği esastır. Kanunun gösterdiği hallerde, hakim tarafından kanuna uygun olarak verilmiş bir karar olmadıkça, bu gizliliğe dokunulamaz. Ceza kanununda da bu eylemin suç olduğu açık bir biçimde belirlenmiştir. İdarenin yaşadığı bu eylemine karşı adli yargı organlarında gerekli dava açılacaktır.

BASIN SAĞA KAYIYOR

Bundan iki yıl önceydi. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu'nun, Ankara'da Türk Standartları Enstitüsü toplantı salonunda yapılan kongresini gazeteleri adına izleyen muhabirlerden birisi, salonu dolduran kalabağa uzun uzun baktıktan sonra bir ara yanındaki muhabir arkadaşının kulağına eğilmiş "Her tarafa baktım ama bir türlü bizim patronları görmedim" demiş ve şu cevabı almıştı:

".. Boş yere gözlerini yorma; zira onları göre-
meyeceksin!.."

".. Niçin?"

".. Çünkü aidatlarını ödemedikleri için sendika-
larından çıkarıldılar!.."

Espriydi mi, gerçek miydi? Her ikisi de değildi.
Olay esprili bir gerçekti!..

SAHİBİNİN SESİ

Yasaların açık hükümlerine rağmen sendikali iş-
çisine "ur" gibi bakan, boş kağıda imza attırıp basın
emekçisine işbaşı yaptırın, sigorta pirimi batırmayan
bir yayın gazete patronunun cirit attığı basın piyasa-
sında, "aza tamah" söylenenin aksine irili ufaklı he-
men hepsinin ortak özellikleriydi. Artık milyarlara
oynayan "dev"lerin bile vazgeçemediği bir ortak özel-
lik... Ama bu ortak özelliğin üzerinde, boyutları ba-
sındaki tekelleşmenin uç sınırlarına varan bir olay ya-
şanıyor. Bab-ı Ali'nin basın devleri, artık maddi çer-
çevelerinin gereği, işbirlikçi tekeli sermayenin orga-
nik bütünlüğü içinde yerlerini alırken, elbette akıt-
tıkları mürekkebin adı: "Sahibinin Sesi"...

Artık salt gazete çıkarmak, gazete ile yetinmek,
kazançlarının küçük bir bölümünü oluşturmaya başla-
dı. Gazete patronluğu ve basın işletmeciliği, esas ka-
zançlarının yanıbaşında iki yönlü kılıf görevi yapan
bir kazanç ve silah rolünü görüyor.

Kazanç yönü azımsanmaz ama silah olarak kul-
lanıldığında esas sağladığı etkinlik ve kazançların yan-
ında bu yolla sağlanan gelirleri küçümsemek müm-
kün değil.

UÇAKÇILIK, SİLAHÇILIK, KOMİSYONCULUK

Askeri ve sivil uçak alım satımlarından başla-
yan, silah komisyonculuğuyla devam eden büyük ka-
zanç yolları, devlete dışardan "Döviz Çevrilebilir
Mevduat" teminine ve bu yolla devletin büyük kom-
misyon ücretleri kesmeye kadar uzanıyor.

Bir uçak mı düşüdü? Çeşit çeşit sebebe sarılma-
larının ardındaki oyunu okuyucu göremez. Bir başka
"refiki" ise yazamaz.

Çoğu kez, uçağın satın alınmasında komisyon-
culuk yapan "pilotaj hatası"na sarılır. Rakip "ceride"
ise ısırmadan ve incitmeden "imalat hatası" üzerinde
durmayı ihmal etmez. Karşılıklı oyunun kurallarında
bu kâdarcık çimdikler olağan şeylerdir. Bir bak-
sarsınız "sabotaj" ile daha da bir renklenirer orta-
lık..

Öyle ya, "bugün benim uçak düşer, yarın se-
nin!"

Silah komisyonculuğu ise korkunç kâr kaynak-
larının başında gelir.

Sürekli silahlana rüzgarının sayfalarda niçin
şiddetle estirildiği ve koyu sövenim ve militarizmin
elbette sebepleri olmalı. Ama dışarıya hangi yolla
olursa olsun bağımlı olmak koşullu.. Bu, "milli harp
sanayii" adı altında emperyalist güçlerin sermaye akı-
mı çerçevesi içinde olursa daha gıdıklayıcı ve usturup-
lu olur..

Dışarıdan kısa vade ve fahiş faizle "Döviz Çev-
rilebilir Mevduat" temini ise bir başka tılsımlı kazanç
yöntemidir.

Tirajı sağda kayalıklara çarptıktan sonra kurtu-
luşu 12 sayfada ve "Ecevit'den özel demeciler"de bu-
lan gazetesinin patronunun bu yakında 1,3 milyarlık
bir döviz çevrilebilir mevduat temininden komisyon
kaldırıldığı biliniyor: 130 milyon lira komisyonu..

Kıscacı, uçakçılık, silahçılık ve komisyonculuk
başlıbaşına dev kazanç kapıları!..

NİÇİN SAGA KAYIŞ?

Günden güne "değerli basın"ın sağa kayışının
elbette sebepleri fazlasıyla mevcut.

Sağa kayış elbette sımsal bir zorunluluk ancak
riskleri de var. Okuyucu kaybetmek en önemli risk.
Hemen hepsi belli oranlarda okuyucu kaybediyorlar
son zamanlarda.

Bir zamanlar 470 binlere ulaşan Tercüman,
şimdi 135 - 170 bin arası tirajda barınabiliyor deni-
yor. Gazetesinin sayfa sayısı 12'ye çıkarıldı. "Yenilik-
ler" in ilk sayısında Fransa'da bulunan Ecevit'den bir
de özel demec alındı. Tark Buğra'ya, "hafif yollu
sol" yazma teminleri yapıyor.

Türlü-çeşit atraksivyonlarla en büyük tirajı sağ-
layan Hürriyet açıkça 12 Mart benzeri bir müdahale-
ye çanak tutmaya başladı. Yıllardır, kupon ve benzeri
yollarla 500 bin civarında donup kalan tirajın artma-
ması bir gerilemenin işareti aslında. Son günlerde ti-
rajdaki düşmeler her ne kadar "yaz sıcaklığına" bağlanı-
yorsa da, bu yöndeki arızanın bir kaç aydan beri tirajı
tehdit ettiği biliniyor.

HÜRRIYET VE 1 MAYIS

Bu gazetesinin 1 Mayıs günü ilginç.

Gazetesinin genel yayın yönetimi, 1 Mayıs günü
orta sayfayı baştan başa işçi sayfası yapmayı karar-
laştırmıştı.

Okuyucu sayısında meydana gelen diri ve sürük-
li dinamizmin işçi okuyuculara dayandığı Bab-ı Ali'de
artık zorla da olsa itiraf edilmeye başlanmıştır. Bu
nedenle olacak, Hürriyet 1 Mayıs günü Taksim meyda-
nını dolduracak yüz binlere orta sayfa ile bir çengel
atmayı denemeye değer buldu. Orta sayfalar tama-
men bu konuya ayrıldı ve herşey tamamlandıktan
sonra "Patron Bey" çağrılarak görüşüne sunuldu.

Erol Simavi'nin sayfaları gördükten sonra emri
kesin oldu: Sayfaların derhal kazınmasını istiyordu..

Günaydın'ın patronu ise Simavi'lerin ağabey
olan. Günaydın'ın tiraj olarak Hürriyet'i niçin geç-
mediği sorusuna Bab-ı Ali'de şöyle cevap veriliyor:
"Haldun Simavi istemiyor!"

Çünkü Haldun Simavi aynı zamanda Hürriyet'in
yüzde 30 ortağı. Web Ofset tesisleri 24 saat renk
cübüşü içinde gazete ve dergiler çıkartıyor. "Tar-
kan" İngilizce basılıp Londra'ya gönderiliyor. "Tar-
kan" İngiltere'de 200 binden fazla satıyor.

ESPRİYE 100 TL.

Simavi kardeşlerden büyüğü, ara sıra gazetesinin
çok dışına düşen meşgalelerle işletmeyi zora düşüren
kardeşinin yardımına koşuyor. "Müesseseye bir çeki
düzen" verdikten sonra işinin başına dönüyor.

İyi espriyapana derhal tediye etmek kaydıyla
100 TL. verme itiyadındaki Web Ofset tesisleri patro-
nu gazetesinin tirajını 400 binlerin üzerine taşıdığı
bugünlerde yazı işlerine kesin emri verdi: "Demirel ile
ilgili eleştirilere son verilecek.."

Gazetesinin balans ayarını sağlayan faktör olarak
ek'te yayınlanan tam sayfa "Ecevit'in Şiirleri" göste-
riliyor. Ama elbette röstermelik hir gerekçe...

Tiraj bakımından Hürriyet ve Günaydın'dan
sonra üçüncülüğü Tercüman'dan alan Milliyet ise ne
uzayın ne kısalan tiraj tutusuyla 250 binlerde oturu-
yor.

Gazetesinin son dönemde izlediği politika tam
yol: MHP!

Öğrenci olaylarının ele alınış, sayfalara yerleş-
tiriliş ve kaleme alınış biçimi çok incelikli bir hesaba
yansıtıyor. Yazı işleri ve genel yönetimine "ek görev-
li" bir kadronun egemen olduğu biliniyor.

AKDENİZ AJANS VE ÖTESİ

Zor günler yaşayan Tercüman ise düşüşe usturup-
lu bir yerde firen aramakla meşgul. CHP'li olarak
bilinen bir Genel Müdürün yönetiminde liberal unsur-
lara ağırlık vermek yoluyla çare aranıyor.

Bu arada Tercüman patronu Kemal Ilıcak'ın
"m.avevi desteğinde" girişilen yeni bir organizasyon-
dan söz etmek gerekecektir.
Basın piyasasındaki adıyla "Tercüman grubunun
taarruzuyla" girişilen yeni ajansı ilginç boyut-
lara varmaktadır.

Tercüman Gazetesinin Ankara Temsilcisi Uğur
Reyhan, gene eski Tercüman'lılardan Kemal Özalp-
raç, eski dergilerden Örcan Ergüder ve "Mabuz" Or-
tadoğu gazetesinin sahiplerinden Ömer Öztürkmen'in
ortaklığıyla kurululan yeni ajansın adı: Akdeniz Ha-
ber Ajansı... Kuruluşun bir başka ortağı da: Anadolu
Bankası.

İdare Meclisi Başkanlığı İzmir'li Osman Ki-
bar'ın yaptığı Anadolu Bankası'nın Ankaradaki hissesi-
nin yüzde 10 kadar olduğu söyleniyor.

Ankara Merkez ve taşra teşkilatları kuruluşunu
pek kısa sayılabilecek bir sürede tamamladığı bildiril-
len Akdeniz Haber Ajansı'nın kuruluş masrafları devlet
tarafından karşılanacak. Tabii usulen bölüşölüyor
mıyorsa ama iş buraya varacak.

Bilindiği gibi bu yıl bütçeden ajanslara verilerek
üzere 10 milyon lira ayrılmıştır. Bu karar Millet Me-
clisi komisyonlarında aylar önce görüşülür ve genel ku-
rultuda kesinlik kazanırken Akdeniz Haber Ajansı dün-
yada yoktu. Ama, derhal akla gelmiş ve uygulamaya
konulmuştur.

Diğer ajanslar bu ödenekten para alabilecekler
midir?

Türk Haberler Ajansı, Anka Ajans ve İsta Ajans,
bu ödenekten, gazetelerin basın ilan kurumundan al-
dığı gibi bir paraya hak kazanabilecekler midir?

Bu soruya Başbakan Süleyman Demirel şu ceva-
bı vermektedir:

".. Hepsinin hizmetini yıl sonunda göreceğiz.
Ona göre parayı kim vereceğimizi kararlaştıracağız."
Demirel kıscacı "hizmet"(!) beklemektedir.

DAĞITIM VE İLERİCİLER!

Hürriyet, Günaydın, Milliyet ve Tercüman'ın
oluşturduğu dörtlü yapı, dağıtıma da egemendir. Bir
yandan "Hür Dağıtım" bir yandan "Gamed" dağıtım
şirketleri, Türkiye'de hangi gazeteyi ya da dergiyi da-
ğıtım konusunda karar verilese istediklerini dağıtır-
lar.. Elbette tekeli sermaye cephesinin çıkarları ve
istekleri doğrultusunda.

Bab-ı Ali'de ilerici nitelikleriyle tanınan gazete-
lerin, Türkiye'de yeşeren dinamik okuyucu ile diya-
loglarının tam ve sağlıklı olduğunu ileri sürmek bir
hayli güç.

Türkiye, her gün büyük bir hızla demokrat, ile-
rici ve sosyalist okuyucular kazanıyor. İşçi ve emek-
çi kitlelerin okuyucu kabılında gözle görünür hız-
da yenilik gözleniyor. Ancak Türkiye'de gazetesini
bulamayan en az 50 bin okuyucu olduğu söyleni-
yor. Bu bir taban tabii...

YA HÜRRİYET YA ARABA

S. BAYSAN

Bir gazetenin habercilik yoluyla kendini zengin etme becerisinde gerilemeler olmaya başlarsa, başka, daha karlı işlere kaymasının bir örneği okuyucularına "araba dağıtmasıdır" (!). Son bir kaç yıldır örnekleri görüyoruz. Hürriyet Gazetesi'nin kurduğu MOTAR ve Tercüman Gazetesi'nin kurduğu TER-OTO şirketleri gibi. Bu yazımızda böyle girişimlerin oluşumu, yapısı ve çalışmaları üzerine örnekler kullanarak bilgi vereceğiz.

KAYDIRILMIŞ KREDİ SİSTEMİ

Diyeelim ki, dayanıklı bir tüketim mali peşin 10, taksitle de 12 bin liraya satılıyor. Taksitli satışın peşin ödentisi 5 bin, aylık ödentileri de biner lira. Teker teker tasarruf sahipleri için bu koşullar ağır olabilir. Böyle bir durumda ellerinde yalnızca üçer bin liralık tasarrufu bulunan ve aydan aya da beşyüzer liralık ek tasarruf yapabilecek on kişi bir araya geldiklerinde peşin fiyatına taksitle bu maldan edinilebilecek miktara kavuşurlar. Yalnız burada ödenen bir fiyat vardır. Bu kredi kooperatifinin bazı üyeleri dayanıklı tüketim mallarını hemen, bazılarını da çok geç ele geçirirler. Kimin ne zaman mal sahibi olacağı da genellikle piyango ile saptılır. Yukarıdaki örnekteki on kişinin başlangıç toplam tasarrufları 30 bin, aylık toplam tasarrufları da 5'er bin liradır. Böylece daha girişimin başında 3 kişi hemen mal sahibi olmuş olurlar. Geri kalan 7 kişinin her biri de iki ayda bir olmak üzere toplam 14 ayda sırayla mal sahibi olurlar. İlk üç kişi böylece 14 aylık krediden yararlanmış olurlar, çünkü 10 bin liralık mali en başta ödedikleri üçer bin liradan sonra edinmişlerdir ve fiyatın tamamı için ödentileri devam etmektedir. Sonuncu kişi ise belirli oranlarda diğer 9 kişinin herbirine kredi açmıştır, çünkü ödentilerinin büyük kısmını yılın başlarında yapmasına karşın ancak 14 ay sonra edinmek istediği tüketim malına kavuşabilmektedir.

Şu da gözönünde tutulmalıdır: Eğer 14 ay içinde peşin satış fiyatında bir yükselme olursa 10 ortanın herbiri, baştaki 3 kişi dahil, aylık ödentilerini gerekli oranlarda yükseltirler ya da devre 14 ayın ötesine uzatılır.

"HER İSTEYENE BİR OTOMOBİL"

Ölçekleri biraz büyültürsek Motar ve Ter-oto'nun çalışma şekillerini görmüş oluruz. Gene varsayalım ki bir binek arabası peşin 65 bin, taksitle de 70 bin liraya satılmaktadır. Taksitle satışta gerekli peşin ödeniti 25 bin, aylık ödentiler de 3'er bin lira olabilir. Rakamlar yaklaşık olarak ortalama durumu yansıtmaktadır. Bu koşulların ağır geldiği on bin kişiyi bir araya getirdiğimizi düşünelim. Her birinin başlangıç beşer bin ve aylık biriktirim hadleri de biner liraysa, böyle bir girişim 60 ay vadeli bir kredi kuruluşuna ve peşin fiyatına taksitle otomobil edinilmesine olanak sağlar. Yalnız boyutlar bu kadar büyüyünce, bu işe aracı olan girişimcinin bir rant kazanması kaçınılmaz olur. Bunu görebilmek için Ter-Oto'nun denemine göz atalım. 1973 yılında kurulan bu şirket, sahibi olan gazete aracılığıyla "her isteyene bir otomobil" kampanyasıyla 1 - 15 Ağustos döneminde 9395 iştirakçiyi, 6900'er lira yatırımlarını sağlayarak, çevresinde toplamıştır. Şirketin sermayesi 1 milyon liradır ve kanuna göre bunun yalnız 250 bin lirasını biraraya getirmiş olması yeter. Buna karşın kuruluşundan bir ay gibi kısa bir süre sonra elinde, küçük tasarrufların ona istediği gibi işletmesi için devrettikleri, 65 milyon lira biriktirmiştir. Bundan sonra da ortalama her ay yedişer milyon lirayı ele geçirecektir. İlk yıl boyunca yalnız 1500 otomobilin sahiplerine dağıtılacağı öngörülmüştür. Ayda ortalama 125 otomobil demektir ki yaklaşık olarak her ay taksitlerden eline geçen parayla karşılanabilecek bir sayıdır. Bu durumda ilk yıl içinde ortalama 50 milyon liralık bir toplama işletmek olanaklı yaratılmaktadır. Bu toplam sonraki yıllarda düşecektir, fakat her yıl işletilen paradan elde edilen kâr da azımsanmayacak toplamlarda sermayeye katılacaktır.

Buna bir de Ter-Oto'nun otomobil bayileriyle yaptığı anlaşma sonucu paylaştığı bayi kârından eklenen 13 milyon lirayı da eklemek gerekir. Diğer bir deyişle peşin fiyatı 65 bin lira olarak duyurulan arabalar aslında şirkete daha da ucuza gelmektedir.

Daha başka yan gelirler de vardır. Bunu görebilmek için de Motar denemine bakalım. Bu plana katılanlar aynı zamanda normal hacemalır (alım vergisi, pul parası, satış sözleşmesiyle ilgili gider ve gerekli trafik sigortası) yanında Motar'ın seçtiği bir sigorta şirketinden kasko-trafik ve hayat-kaza sigortası almak zorundadır. Buradan şirkete aracılar payı kalmaktadır. Anlaşmaya göre sigorta primleri aylık ödentilerin içinde olabilir, ya da doğrudan sigorta şirketine yatırılabilir. Önemli olan, teslim edilmiş bir arabanın kaza sonucu elden çıkması ya da ödentilerin tamamlanması ve Motar'la ilişkin sonuçlanması durumunda ortaya çıkacak giderlerden arta kalan her türlü zaminat artışının Motar'a geçmesidir.

Plan boyunca fiyatlardaki herhangi bir değişiklik ödentilerin yükseltilmesiyle karşılanacaktır. Bu ve sözü edilen diğer bütün gider ve gelirlerle ilgili kavramları ve sonuçları daha iyi görebilmek için önce verilen örneği olanaklar içinde gerçeğe yakın fakat yuvarlak olarak verilen tahlu aracılığıyla, inceleyelim. Başlangıç tasarrufları heşer bin lira olan 10 bin kişi 5 yı süreyle ayda biner lira ödemeyi ve bu devre içinde be lirsiz bir ayda 65 bin liralık otomobili ele geçirmey kabulleniyorlar.

Tabloyu kurmadan önce bir noktayı daha belirtmek gerekli. İştirakçilerden bazılarını 3 - 4 yıl üstünde beklemekten yorulup, ayrılmak istiyebilirler. Bu durumda katılmış olanların ayrılmalarını sağlamlal için bazı yan yararlar ya da çekicilikler düzenlenebilir. 3 ayda bir piyangoyla saptanan bir iştirakçiyeye ara basını bedava vermek, ya da her ay 3 kişiye bedev. televizyon gibi. Bu ve benzer bütün giderleri işletmelerleri arasında düşünebiliriz.

ARABALI, APARTMANLI GAZETECİLİK

Hemen belirtelim ki bu tablo çok basitleştirilmiş varsayımlar (arabalar her ay değil de yıl sonunda teslim ediliyor, fiyatlar değişmiyor, katılanlar ayrılmıyor, bütün vergiler 5 yıl sonunda ödeniyor, taksitler giderler vb. aynı tutuluyor) kullanılması yanında, gelirleri gerçekte olması beklenden düşük, giderleri de yüksek tutması bakımından hiç de abartılmış değildir. Ter-Oto için Dr. Gül G. Turan gerçek bulgulara dah çok dayanarak yaptığı toplam kâr hesabında 40 milyon lira dolayında bir sonuç elde etmiştir. Biz ise, bu kere, Motar için bir rakam yazalım. 1974 yılı sonunda çalışmaya başlayan şirketin ilk yıl kârı o düzeyde gerçekleşmiştir ki 1975'de ödediği kurumlara vergisi 19 milyon lirayı geçmektedir. Bunu Hürriyet Gazetesi'nin aynı devrede ödediği vergi olan yaklaşık 14 milyon lira ile karşılaştırırsak yazmaya başlamak için seçtiğimiz tümcenin gereği ortaya çıkar. Girişim o denli karlı olmaktadır ki şimdi de "her isteyene, istediği yerde ve istediği bir apartman" verilmektedir. Ortalama apartman fiyatları göz önüne getirilirse için ve kârın boyutları üzerine bir kestirim yapılabilir.

	GELİRLER (milyon TL)		GİDERLER (milyon TL)				
	Toplanan peşin ve aylık ödentiler	Bayilerden ve girişimden yararlanan diğer şirketlerden gelen pay	Bir önceki yıldan kalan paranın işletilmesinden elde edilen kâr (% 10)	Teslim edilen araba maliyeti	İşletme giderleri	Evvelki yıldan kalan ek ya da eksiltme	Yıl sonunda elde kalan gelecek yıl boyunca işletilebilecek toplam
Başlangıç	50	0	0.0	0	0	0.0	50.0
1. yıl sonunda	120	4	5.0	130	2	-3.0	47.0
2. yıl sonunda	120	4	4.7	130	2	-3.3	43.7
3. yıl sonunda	120	4	4.4	130	2	-3.6	40.1
4. yıl sonunda	120	4	4.0	130	2	-4.0	36.1
Son yıl sonunda	120	4	3.6	130	2	-4.4	31.7

"OKUYUCULARA ARABA DAĞITMA" GAZETELERİN TIRAJ ARTIRMADA KULLANDIKLARI BİR ARAÇ DEĞİL. DAYANIKLI TÜKETİM MALLARI DAĞITIMI, GAZETELER İÇİN BAŞLI BAŞINA KARLI BİR İŞ. YANDAKİ TABLODA BÖYLE BİR ŞİRKETİN FAALİYETLERİNİN SONUCUNU AYRINTILI OLARAK GÖRMEK MÜMKÜN.

Beş yıl sonunda toplam kâr

İŞÇİLER EKONOMİK

istanbul

HER GREVDE
PATRONLARIN
MASKEŞİ BİR KEZ DAHA
DÜŞÜYÜR

DISK'E BAĞLI PETROL KİMYA-İŞ SENDİKASI'NIN HEKTAŞ'DA BAŞLATTIĞI GREVE YÜRÜYÜŞÜN GEÇTİĞİMİZ SAYISINDA DEĞİNİLMİŞTİ. BU HAFTA YÜRÜYÜŞ GREVDEKİ HEKTAŞ İŞÇİLERİ İLE GÖRÜŞTÜ. İŞÇİ SINIFI İÇİNDEN YETİŞEN BİLİNÇLİ VE KARARLI MILİTANLAR YÜRÜYÜŞÜN SORULARINI ŞÖYLE CEVAPLADI:

TEMSİLCİ: MUSTAFA ŞANLI

Fabrikanın kısa bir geçmişini ve bugünkü durumunu anlatır mısınız?

HEKTAŞ, Kartal Tugay yolu üzerinde bulunuyor. 1962 yılında kurulmuş. Bugün işyerinde 90 işçi çalışıyor. İmalat, tannı ilaçları üzerine.

HEKTAŞ'da yetki, 11 yıl sarı Petrol İş'in elinde kaldı. Petrol Kimya-İş 1975 yılında yetkiyi aldı. Yetkinin alınışından bu yana yapılan ilk sözleşmede 58. maddede üzerinde uyumsuzluk çıktı. 5 Mayıs'ta greve başlandı bunun üzerine.

Fabrikanın ortakları arasında bir çok tanınmış kişi bulunuyor. Eskinin "tanınmış" aiyasilerinden Kemal Satır, AP Adana senatörü Nuri Ademoglu, DP'li Faruk Sükan bunların arasında. Sadettin Bilgiç'in de ortak olduğu söyleniyor. HEKTAŞ'çılarının oyunları çok çeşitli. Örneğin, fabrikada çalışan dört işçiyi hisse senedi satılıyor. Böylece "işçiler fabrika sahipleri arasına katılıyor" Tabii bunu kimse için yuttuğu yok. Çünkü hisse senedi sahibi bu dört işçinin fabrika yönetiminde en ufak söz hakları yok.

Başka oyunlar da var. Oyunların çeşitliliği patronun kâr hızından ve bunu sağlamadaki "becerikliliğinden" doğuyor. Örneğin: Yazın piyasaya ilaç yetiştiriyor. Bizim fabrikamız imalatı en çok yaz aylarında tüketilir. Patron Avrupa'dan ilaç ithal ediyor. Bunları fabrika'da yeniden ambalajlıyor. Kimi zaman buna da gerek duymuyor. Ancak, her iki halde de ilhal mali ilaçların üzerine "HEKTAŞ TORK MALI" etiketini basmayı unutmuyor.

BAŞTEMSİLCİ:
DURŞUN ŞENER

İşverenlerce her gün tekrarlanan bir iddia var. Dediklerine göre, hayat pahalılığının nedeni işçi ücretlerindeki artış değil mi? Ne dersiniz?

Bu yalnızca gazetelerde, işveren toplantılarında öne sürülen bir iddia değil. Bütün toplu sözleşmelerde işverenler bunu tekrarlarlar. Bizim işyerini alalım. Biz iki yılda bir zam alıyoruz. Ama Hektaş, ürettiği mallara bir yılda iki kez zam yapıyor. Açıkçası, işçi ücretleri değil, patronların kâr hırsı pahalılığın nedeni.

Kapitalist düzende başka türlü düşünelemez. Ama bu toplumdaki bir çok kurum onların elinde. Basınıyla, TRT'si ile başka araçlarla hergün yayıyorlar bu ünlü iddiayı.

TEMSİLCİ İSA OĞUZ

Grevleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Grevler, tek tek üretim birimlerinde, işçi sınıfı ile patronlar arasındaki, yani emekle sermaye arasındaki çelişkinin keskinleştiği dönemler. Grevler, işçileri eğiten birer okuldur. Ama yalnızca okullardan biri. Yine de çok şey öğretiyor. Örnek vereyim: Fabrikamızın bir genel müdürü vardı. Kendisi "işçi babası" olarak biliniyordu. Bizler Petrol İş üyesi iken bayramlarda kurban kesip işçilere ziyafet verirdiği bile olurdu. Ne zaman ki sendika değiştirdi Petrol Kimya-İş'e geçtik ve greve gittik. Bu "işçi babası"nın tutumu hemen değişti. İşçilerin fabrika telefonunu kullanmasını bile engellemeye kalktı. Suları keserek bizleri susuz bırakmaya çalıştı. Bu grev sayesinde öğrendik "işçi babası"nın gerçek çehresini.

İşyerindeki ücret durumunu açıklar mısınız?

9 yıldır bu fabrikada çalışıyorum. Diğer arkadaşlar da 9-14 yıldır çalışıyor. Ancak ücret düzeyi son derece düşük. Örneğin benim günlük ücretim 89 TL. Buna karşılık, yıllık toplam kâr bizimkinden çok daha az olan MİDİLLİ işyerinde 2.5 yıl çalışan bir işçi 118 TL alıyor günde.

Kıscasıca şu: Patronlar her yerde her zaman sömürüyor; ama bizim patron daha bir açgözü. Diğerlerinden hayli önde.

TEMSİLCİ OSMAN ÖZCAN

Grevlerle, belirli bir mücadele veriyorsunuz. Diğer işçiler de çeşitli işyerlerinde bu mücadeleyi sürdürüyorlar. Sizce bu kendi başına yeterli mi?

Söylediğiniz, sendikala mücadele. Ya da ekonomik mücadele diyoruz. Ancak bunu hiç bir zaman yeterli görmüyoruz. Nedeni açık: Ne kadar ücret zammı alsak alalım, zamanla artan hayat pahalılığı karşısında başladığımız yere dönüyoruz. Daha köklü bir çözüm gerekli. İşçi sınıfının örgütlenerek siyasi mücadeleye ile bütünleşmesi gerekir ekonomik mücadeleyi. Ancak bu mücadelecilerde iktidara gelecek işçi sınıfı sömürünün ve pahalılığın nedeni olan kapitalist düzeni ortadan kaldırmalı.

Çevrede başka işyerleri ve işçiler de bulunuyor. Sizce aranızdaki dayanışma hangi düzeyde?

Grev yerine gelecek bizi her yönden destekleyen işçi kardeşlerimizin sayısını giderek artıyor. Bu bizi son derece etkiliyor. Gücümüzün bilinece varıyoruz ve kararlılığımız artıyor. Birleştiği takdirde işçi sınıfının nasıl bir güç oluşturduğunu görüyoruz. Bu arada şunu da söyleyelim, patronun grevi kırmaya yönelik çeşitli oyunlarından söz ediyoruz. Gelsin burada gücümüzü, dayanışmamızı görsün. Ondan sonra kararını versin.

PETROL KİMYA-İŞ SENDİKASI TARAFINDAN SÜRDÜRÜLMÜŞ OLAN HEKTAŞ GREVİ, BAKANLAR KURULU KARARI İLE ERTELENDİ. KARARIN ALINMASINDA, HEKTAŞ'IN ORTAKLARI ARASINDA BULUNAN VE BU SAYIDAKİ İLGİLİ YAZIDA KİMLİKLERİ BELİRTİLEN "KODAMANLARIN" ETKİLİ OLDUKLARI ANLAŞILYOR.

ERTELEME KARARI ÇOK "İLGİNÇ" BİR GEREKÇEYİ DAYANIYOR. BAKANLAR KURULU KARARINDA, GREV "HALK SAĞLIĞI"NI TEHDİT EDİCİ NİTELİKTE BULUNUYOR. KARARDA BELİRTİLDİĞİNE GÖRE, YAKLAŞAN YAZ AYLARINDA ÇEŞİTLİ HAŞERATA KARŞI MÜCADELEDE, HEKTAŞ'DAKİ GREV NEDENİ İLE İLAÇ SIKINTISI ÇEKİLECEK VE BÖYLELİKLE HALKIN SAĞLIĞI İLE OYNANMIŞ OLACAKTIR (!)

izmir

MÜCADELEDE
YENİ BOYUTLAR

Gülali Aydemir
İzmir'den Bildiriyor

Emperyalizme bağımlı, geri ve güdük kapitalist MC ekonomisinin girmiş olduğu darboğaz her geçen gün daralırken, buna karşılık işverenler girmiş oldukları ekonomik bunalımın faturasını emekçi kitlelere ödetmek için her türlü oyunları tezgahlamaktadırlar. İşçi sınıfının mücadelesi ise her gün yeni boyutlar kazanmaktadır. İzmir'de de gelişen işçi olaylarına hergün bir yenisi ekleniyor.

5- İzmir Kemalpaşa yolu üzerinde kurulu OMSAŞ (Oluclu Mukavva Fabrikası)'da işçiler DISK Basın İş'e üye oldular. İşveren işçilerin sendikalaşma mücadelesini bastırarak için 10 işçinin iş aktını fesh etti. Arkadaşlarımızın işten çıkarılmasına karşı işçiler 10.4.1976 günü direniş geçtiler. İşveren yeni işçi olarak üretime başladığında acemi işçilerin makinanın motorunu yaktılar. İşveren yeni almış olduğu işçileri direniş-

KENT LASTİK İŞÇİLERİ GREVDİ

1- DISK'e bağlı Maden-İş TOKEZ Madeni Eşya ve Keçe Sanayi'nde çalışan 130 işçi üç ayı aşkın bir süredir grevde. Grev halen devam ediyor.

2- DISK Maden İş'e bağlı Özlür Döküm Fabrikası'nda çalışan 60 işçi uzun bir süredir grevde ve grev devam ediyor.

3- Mac Limited Şirketi'nde çalışan beş işçi 11.5.1976 gününden bu yana grevde. Grev devam ediyor.

4- Türk-İş'e bağlı Oleyis Sendikası'nın Atif Gazinosu'ndaki grevleri uzun süredir beri devam ediyor. Oleyis Sendikası Büyük Efes Oteli'nde çalışan 600 işçi adına yaptığı toplu sözleşme görüşmelerinde, taraflar uzlaşma kurulunun kararını kabul etmeyince 23.4.1976 günü sendika grev kararını astı. Kanuni süresinin bitiminde anlaşma sağlanamazsa greve başlanacak.

ki işçilerle konuşmaması için işçilerin jandarmaların refakatinde gidip gelmelerini sağladı. En büyük yardımcısı ise Kemalpaşa'daki partiküller ve jandarma komutanıydı. Direniş devam ediyor.

6- DISK'e bağlı Keramik-İş İzmir Şube yöneticileri değiştikten sonra Keramik-İş Sendikası İzmir'de yoğun bir örgütlenme çalışması içine girmektedir. yetki alınan iki işyerinde, Akhisar Toprak Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi'nde çalışan 70 işçi adına, ve Ortaklar'da kurulu İtimat Kiremit ve Tuğla Fabrikası'nda çalışan 80 işçi adına toplu sözleşme görüşmelerine başlanmıştır.

DISK'e bağlı Lastik-İş Sendikası'na üye 270 işçi 70 gün önce başlattıkları grevi disiplinli ve kararlı olarak sürdürüyorlar. İşveren önce "Fabrikayı kapatırım" tehditleri savurdu. Ancak işçiler

MÜCADELENİN SINIRLARINI ZORLUYOR

ınmadılar bile. Çünkü biliyorlardı işverenin fabrikayı kapatmayacağı. Daha sonra devreye Bornova Kaymakamı sokuldu. Bu girişim de bir sonuç vermedi. İşçilerin yakındıkları konju, bir önceki asgari ücret döneminde tesbit edilmiş olan grev yemeyileri. Yevmiyeleri gerçekten çok düşük.

İşçiler yakınmalarına rağmen devrimci bir sendikanın üyesi olmanın bilinci ve sorumluluğu içinde hareket ediyorlar. Kent Estistik işçisinin 1973 yılında da 45 gün süren bir grevi var.

İşveren sendikadan iki yıl için istediği 80 lira zammı karşılık 45 lira teklif etmiş. Teklifini iki yıl için 50 TL sına da yükseltmiş sendika ve işçiler haklı olarak kabul etmiyor.

Kendileriyle görüştüğümüz işçiler: "İşverenin teklifini biliyoruz. Zarar ediyoruz. İşlerini kapatamın derler, ama biz onların ne kazandıklarını biliyoruz" diyorlar.

Bir Mayıs hakkında ne düşündüğünü sorduğum grev komitesinden Mehmet Gürcan ise: "Düne kadar 1 Mayıs'ın işçi bayramı olduğunu biliyorduk. Bugün artık gerçekleri öğrendik. Bundan böyle her yıl 1 Mayıs'ı kendi bayramımız olarak kutlayacağız." dedi.

amasya

ÇELTEK: ÖRGÜTLÜ SERMAYENİN KARŞISINA ÖRGÜTLÜ ÇIKMAK GEREKİR.

YORUYOŞ muhabiri geçtiğimiz hafta grevci Çeltrek maden işçileri arasında idi. Grev izlenimlerini okurlarımıza sunuyoruz:

Grevci işçilerle çeşitli konularda görüştük. İşçilerin çalışma koşulları anlatacağ gibi değil. Çeltrek'te her işçi, yerin 1000 metre altında çalışmak zorunda. Madencilik için bu doğal. Ancak başka koşulların yerine getirilmesi durumunda. Oysa bu koşulların çoğu Çeltrek'te söz konusu değil. En başta, maden çıkarımı sırasında yeterli bir havalandırma mekanizması yok. Utelik, çıkarım en ilkel araçlarla sürdürülüyor. İşçilerin maden çıkarımında kullandıkları kazmalar son derece ilkel. Bunlarla doğru dürüst çukur bile kazılamayacağını söylüyor işçiler.

Çalışma koşullarının insana getirdikleri kısa bir süre sonra ortaya çıkıyor. Artık işçilerin tükürdükleri, kömür rengidir. Daha otuzuna varmamış, ama çiğeteri mahvolmuş insanlar dolu maden işçilerinin arasında.

YA İŞ KAZALARI

İş kazaları için de yeterli önlemler alınmış değil. Yalnızca 1965 yılındaki grizu patlaması sonucunda 68 kişi hayatını kaybediyor. Yeterli tedbirlerin alınmaması nedeni ile işletmede bugüne kadar ölenlerin sayısı yüzü buluyor.

Dertler, mesaiden önce başlıyor. İşçiler, kömür çıkarım alanına ulaşmak için her sabah 5 - 6 kilometre yürümek zorundalar. Tabii, bir de dönüş var.

İşe başlayan işçi, 6 ay bitinceye kadar hiç bir hakka sahip değil. Bunun dışında, herhangi bir olay sonucunda sakatlanan ya da eski işini sürdüremez duruma gelen işçiler, başka ve daha hafif işlere alınmıyorlar. Ya eski işlerini sürdürecekler, ya da çıkıp gideceklerdir.

NİÇİN ÇALIŞIYORLAR?

Çeltrek madenlerinde çalışanların bu koşulları göğüslemekten başka çıkar yolları yok. Çünkü büyük bir çoğunluğu, ekecek hiç toprağı bulunmayan yoksul köylülerden oluşuyor. Topraktaki durumları o kadar kötü ki, söylediklerine göre, Maden'de çalışmak isteyen her kişiden idare 2 - 3 bin lira rüşvet istiyor. Ve alabiliyor. Bir de tehdit yönelmiştir işçilere: İşe rüşvetle girdiklerini söyledikleri, sağda solda yaydıkları anda işlerine son verilecektir.

Maden işçilerinin ortalama günlük ücreti 50 TL. Bir işçi günde yaklaşık 500 - 600 kg. kömür çıkarabiliyor. Kömürün ocakta teslim fiyatı, ton başına 500 - 600 TL. Şehir ve kasabalardaki depolarda ise 800 - 900 TL civarında. Kimin, kimin sırtından ne kazandığı bu rakamlarla ortaya çıkıyor.

Grevdeki işçilerin arasındayız şimdiki. Temsilcilerden birine yaklaşıyoruz:

Grev gelişimini kısaca anlatır mısınız?

Grev, 5 Mayıs sabahı başladı. Karar doğrudan doğruya işçiler tarafından alındı. Grev kararında bir tek karşı oy bile çıkmadı. Tek bir yumruk gibi kararlı, bilinçli ve güçlüydü. En büyük dayanağımız, kendi gücümüzle birlikte, çevre halkının, köylülerin ve demokratik örgütlerin artan desteğidir.

Grevden önce, işçilerin tutumu nasıldı sizce?

İşçiler olarak, 1975 yılının Kasımından bu yana eğitim çalışmalarını sürdürüyoruz. Greve başladığımızda, bir

çok meselenin aşısını astarını öğrenmiş. Ama grev, bu bilgileri daha da pekiştirdi, daha da geliştirdi. Mücadele azmini bildi.

Demokratik kuruluşlardan görüşün ve destek hakkında ne der söyleyebilirsiniz?

Demokratik örgütlerin ellerinden geldiğince uizleri desteklemesi, gerçek-

ten önemli bir adım oldu. Bu çevremizdeki çeşitli örgütlerin meseleleri doğru kavramasından ve görev bilincinden ileri geliyor. Bu dayanışmayı, örgütler arasındaki bu dayanışmayı daha da güçlendirmek gerekiyor. Çünkü karşıımızdaki sermaye, örgütlü. Onun karşısına öfke dolu patlamalarla değil, örgütlü ve bilinçli adamlarla çıkmamız hep birliktedir.

ÇELTEK'İN MADEN İŞÇİLERİ

PETROL KİMYA-İŞ İSTANBUL ŞUBESİ 6. OLAGAN KONGRESİ

DISK'E BAĞLI PETROL KİMYA-İŞ SENDİKASI İSTANBUL ŞUBESİ 6. OLAGAN GENEL KURULU, ÖNCEKİ HAFTA PAZAR GÜNÜ TOPLANDI. İSTANBUL ŞUBE BAŞKANI NECAT OKTEN'İN AÇIŞIYLA ÇALIŞMALARINA BAŞLAYAN GENEL KURULUN BAŞKANLIĞINA PETROL KİMYA-İŞ GENEL BAŞKANI DİNÇER DOĞU SEÇİLDİ.

GENEL KURULUN ELESTİRİ VE DİLEKLER BÖLÜMÜNDE SOZ ALAN KONUŞMACILARIN TUMU DISK BİRLEŞTİRME KOMİSYONU TARAFINDAN ALINAN VE PETROL KİMYA-İŞ'İN PETKİM-İŞ BUNYESİNDE ERİTİLMESİNDE BAŞKA BİR ANLAM TAŞIMAYAN KARARI ELEŞTİRDİLER (Bu konuda bak: YORUYOŞ S. 54 - "İşçi Sınıfının Birliği mi Şirkellerin Birliği mi?")

DAHA SONRA SENDİKA GENEL BAŞKANI DİNÇER DOĞU, KONUYA AÇIKLIK GETİRMEK ÜZERE BİR KONUŞMA YAPMA İSTEĞİNDE BULUNDU. DOĞU'NUN İSTEĞİ OYBİRLİĞİ İLE KABUL EDİLDİ. TARTIŞILAN KONU ÜZERİNDE DİNÇER DOĞU ÖZETLE ŞUNLARI SOYLEDİ:

"Herşeyden önce şunu belirtelim ki, burada konuşmacılar ve sizler DISK Birleşitirme Komisyonu kararının taraflı bir karar olduğunda aynı görüştesiniz.

Bazı arkadaşlar soruyorlar, siz niçin görüş belirtmiyorsunuz diyorlar. Biz şimdiki kadar belirleşim veya belirleşim diyemiyoruz. Çünkü bu karar tarihi bir karardır ve buna taban yani sizler kendiniz karar vermişsiniz ve inaniyorum ki Petrol Kimya-İş

iyeleri bu konuda en doğru kararı verebilecek bilinç düzeyindedir. Biz daha önce yapılan Baştemsilciler ve Temsilci Meclisleri toplantılarında konuyu açıkladık. Bu toplantılarda konu pek az sendika bünyesinde görülebilecek bir bilgi düzeyinde tartışılarak, sımsal tahliller getirilerek kuvanç verici yaklaşımlarla ele alındı.

Bugün burada da görüşlerinizi en iyi biçimiyle Büyük Kongreye götürebilecek delegeleri seçeceksiniz. Biz delege adayları için şu kriterleri gözönüne aldık. Tabanın en geniş anlamıyla sendika duyarlılığı için her işyerinden az bir delege her 100 üyeye bir delege ve üyenin kendi seçtiği dolayısıyla en doğrudan sesini duyurabileceği kişiler olarak temsilciler arasında hiçbir görüş ayrılığı gözetmeksizin delege adayları saptadık. İşte bu delegeler Petrol Kimya-İş üyelerinin hermen tamamının ve en doğrudan temsilcileridir.

Her Petrol Kimya-İş üyesi gibi ben de bir üye olarak 15 Haziran'da görüşlerimi açıklayacağım. Görüş açıklama yeri orasıdır, karar orada verilecektir."

Genel Başkan Dinçer Doğu'nun konuşmasından sonra gündemin 7. maddesine geçildi. Eski Yönetim Kurulu üyelerinin aklanması oya sunuldu ve kongreye katılan üyelerin ittifakı ile aklanıldı.

Daha sonra yapılan seçimler sonunda İstanbul Şube başkanlığı Necat Okten yeniden seçildi. Şube yönetim kuruluna seçilen diğer işçiler ise şunlar:

Recep Karacaçay, Mehmet Coban, Hatice Kesken, Özdemir Iğın, Abdullah Şahin, Ahmet Ceylan, Necdet Ceylan, Kazım Korkmaz, İbrahim Ayaz, Sevim Arı.

ÖRGÜTLÜ SERMAYEYE KARŞI ÖRGÜTLÜ MÜCADELE...

AUSCHWITZ NAZİ KAMPINDAN İZLENİMLER

SABAHATTİN ŞENYOZ

10 Km²'lik bir alan. Yaşamın en ağır koşulları kapsayan yüzlerce baraka, gaz odaları, idam sehpaları, fırınlar, deney laboratuvarları ve öldürülen dört milyon insan. 30 yıl öncesinin, 2. Dünya Savaşının, Hitler Almanyası'nın insanlığa armağan ettiği kara belge "Auschwitz" kampı. Ve şöyle diyordu Hitler:

"Acımasız olmalıyız. Buna zorunlu-yuz. Ancak böylelikle ulusumuzdan gerçek hoşgörürülüğünü ve duygululuğunu söküp atabileceğiz. Bira fıçılarının dibinde olgunluğunu, ergenliğini bulan miskinliği yok edeceğiz. İyi duyguların zamanı geçmiştir. Eğer tarihi görevi yerine getirmek istiyorsak, ulusumuzu büyük hareketlere, acımasız hareketlere zorlamakla ödevliyiz." Ve ödevini yerine getiriyordu Hitler. Hem de acımasız bir biçimde.

Polonya'nın Krakow kentine 70 km. uzaklıkta, demiryolu üzerinde ağaçsız, düz bir alanda kurulmuş "Auschwitz" kampı. İnsanların trenlerle getirilip barakalara götürülüşü ve yok edilişi aylar, yıllar sürmüştü. Ve bu insanlar çaresizlik içerisinde, sessizce ölümleri beklemişler.

"Savaş Dünyanın en doğal bir şeyidir" diyor faşizmin büyük lideri.

"Uluslararası hukuk diye bir şey yoktur". Geleceğin savaşı görülmemiş bir oranda kanlı ve acımasız olacaktır. Fakat en acımasız savaş, yani askerlerle sivililer arasında hiç bir ayırım gözetmeyen savaş, aynı zamanda savaşların en iyisi, en kısası olacaktır. Ben acımasız savaş istiyorum. Savaş, kendisinin ne olmasın istiyorsam o olacaktır. SAVAŞ BENİM..."

Savaş faşizmindi. Faşizmin adyadı savaş. Dört milyon sivil, asker, kadın, çocuk en hunhar biçimde öldürülüyordu. Faşizmin adyadı ölüm. Beyin nakil laboratuvarları, çocukların yakıldığı fırınlar, idam sehpaları, gaz odaları, tüm bu araçların adyadı faşizm.

Sabah saat 9'da Krakow'da kaldığımız otelden otobüslere bindik. Kampı görmek için. XII. Uluslararası Krakow film festivali yöneticileri düzenlemişlerdi bu geziyi. Kampı daha görmediğim için gezi diye adlandırmıştım bu gidışı. Her ulustan insanın var olduğu otobüsteki yüzler, gezinin biçimlediği anlamsız bir görüntü içindeydi. İndik otobüslerden, kampın sinema salonuna girdik ve film başladı.

O anlamsız yüzler yavaş yavaş bir anlam kazanıyordu şimdi. Bir saat süresince o anda çekilmiş seyrettik. Yaşayorduk sanki 30 yıl öncesini. Birden üşüdüğümü hissettim. Ve aklımdan çık-

mayan binlerce çocuğu ve kendi çocukluğumu düşündüm. Film bittiğinde büyülenmişim gibi bizler de ölüme gider gibi sessizce çıktık salondan. Gösterici kampı gezdiriyordu.

- Burası gaz odaları...
- Fırınlar bu tarafta...
- İdam sehpaları dışarıda açıkta.
- Şu odalar her yaşta insanın sonununun çiril çıplak kalıp ölüme gittiği yerlerdir.
- Şimdi diğer bölümleri göreceğiz.

Ve görüyorduk büyük geniş salonlarda korunmuş vahşet belgelerini. Salonun birinde tonlarca dişler, protezler ve eşyalar... diğerinde yine tonlarca ağırlıkta kesilmiş saçlar... Cam koruyucular içerisinde öldürülenlerin elle yazılmış, belgelenmiş adları. Viladimir'ler, Yovan'lar, Boris'ler, Rebeka'lar, Ivan'lar, Dimitri'ler, Nemeş'ler... ve binlerce çocuktan arta kalan saç, patik, ebise ve oyuncaklar.

Kendimi tutamadan sessizce ağlıyordum. Müthiş bir korku ve dehşet kapılmışım. Az sonra korku ve dehşet nefrete dönüşmüştü benliğimde...

"Almanya, Avrupa olduğu zaman gerçek bir Almanya olacaktır. Eğer bunu başaramazsak yıkılacaktır. Ama bütün Avrupa ulusları da bizimle beraber yıkılacaktır" diyen faşizm gerçekten yıkılacaktı, geride insanlık tarihinin en iğrenç vahşetini belgeleyerek.

Hiroşima'da, Vietnam'da öldürülen milyonlarca insan, çocuklar... Bu kez emperyalizm yarıştıyordu yeryüzünde. Fakat o da yer yer yıkılacaktı, geriye korukunç belgeler bırakarak.

Yaşamın olağandışı olduğu barakalara gelmişti sıra. Dört tarafı çelik tellerle örülmüş, yüksek voltajlı yüklü duvarlar ölüm saçtıyordu. Gözetleme kuleleri yapılmıştı her tarafa. Çaresiz, sessizce ölümleri bekleyen insanlar için. Bir barakadan girdim içeri. Tahtadan yapılmış çarpık çurpuk keresteler... Film'de gördüğüm yüzleri, aç, susuz, sessizce bakan çocukları gördüm bu kerestelerde. Burada başlamıştı ölümün birinci katı. Barakaların bitiminde bir anlık göze çarpıyordu. 70 metre eninde ve 5 metre bùyünlü olan bu anıtın çevresini lahiller kaplıyordu. İler lahit o ülkenin öldürülen insanların ansısına dikilmişti. Polonya'lılar, Rus'lar, Çekoslovakya'lılar, Yugoslav'lar, Romanya'lılar, Bulgar'lar, Yunanlılar ve diğerleri... Her bir çocuk grubu gördüm. İliç bir şeyden habersiz, oynayarak gülerken gezyortları kampı ve 30 yıl önce öldürülen çocuklar kardeşlerini görebek belki de ilk kez gülümseyordular onlara.

1929 - 30'LARIN ALMANYA'SI. NAZİZM GENÇLİK İÇİNDE ÖRGÜTLENİYOR. ÜSTÜN İRK KAMPANYASI SÖRÖRÜLÜYÖR. BASKI, TERÖR, CİNAYETLER BİRHİRLİ İZLİYOR. FAŞİZM TIRMANIYOR.

1975 - 76'LARIN TÜRKİYE'Sİ. GAZETE MANŞETLERİ!

"KOMANDO SALDIRILARI SÖRÖYÖR. SALDIRILARDA 8 KİŞİ YARALANDI."

"KOMANDOLAR BUGÖN BÖYÖK BİR GOVDE GÖSTERİSİ YAPTI."

"KOMANDO SALDIRILARI SIRASINDA 1 KİŞİ ÖLDÖRÖLDÖ."

"KOMANDOLAR 2 KİŞİNİN ÖLÖMÖNE VE 5 KİŞİNİN YARALANMASINA NEDEN ÖLDÖ."

"BİR KİSİM ÖRTA ÖÖRETİM KURUMLARI, YÖKSEK ÖKÖL VE FAKÖLTELER KOMANDOLARIN İŞGALI ALTINDA."

YİNE BİR TAKİM GENÇLİK ÖRGÖTLERİ, KOMANDOLAR, ÖÖTİLMİŞ BİR BİÇİMDE, SERMAYE ÖRTAKLARININ DESTEĞİYLE BASKI, TERÖR VE CİNAYETLERİNE DEVAM EDİYÖRLAR. FAŞİZM TIRMANIYÖR.

AŞAĞIDAKI GEZİ NOTLARI TÖM FAŞİST ÖRÖTLERE VE DESTEKÇİLERİNE İTHAF ÖLÖNÖR.

Bir kerestette 10 kişinin kaldığı barakalar

İnsanları birbirinden ayıran yüksek voltajlı tel örgüler

İnsanlar bu fırınlarda yakılıyor.

«SAHRANIN BAĞIMSIZLIĞINA SINIR KONAMAZ»

EMPERYALİZMİN SÖMÜRGEÇİLİK POLİTİKASINI BIRAKMAK İSTEMEMESİ, AFRIKA'NIN KUZEY BATISINDA, BATI SAHRASI'NDA YENİ BİR GERİLİM MERKEZİ YARATMIŞ DURUMDA. SAHRA'DAKİ SÖMÜRGE DÜZENİNİN FAŞİST İSPANYA'DAN SONRA, BİR DANIŞIKLI DÖĞÜŞLE BU KEZ FAS VE MORİTANYA TARAFINDAN SÜRDÜRÜLMEK İSTENMESİNE KARŞI SAHRA HALKI BÜYÜK BİR DİRENİŞ GÖSTERİYOR. SAHRA HALKININ TEMSİLCİSİ POLİSARIO CEPHESİ, BAĞIMSIZLIK MÜCADELESİNİN BİR PARÇASI OLARAK 27 ŞUBAT'TA SAHRA DEMOKRATİK ARAP CUMHURİYETİNİN KURULUŞUNU İLAN ETTİ. GENÇ CUMHURİYETİN BAŞBAKANI MUHAMMED LAMİN ÜLKEDEKİ DURUMU ŞÖYLE ANLATIYOR:

üst edilmesinin ve Sahra halkına karşı Fas ve Moritanya güçleri tarafından bir imha savaşı açılmasının önde gelen nedeni budur.

Rydbek de, bu durumda, otodeterminasyon hakkının gerçekten uygulanmasını olanaksız hale geldiğini kabul etmektedir. İmha savaşı sürdürülmemekte ve ülkemiz 30 bin Fas askerinin çizmesi altında yaşamaktadır ama, Fas ve Moritanya hükümetleri kendileri için Sahra dosyasının kapandığını söylemektedirler.

Fas ve Moritanya'nın bu tutumu BM'e ve onun kararlarına karşı bir meydan okumadır. Bu tutum yalnız bölgedeki değil, bütün dünyadaki başlıca büyük bir tehdit altında tutmaktadır. Bu durumda Sahra dosyasını ilk aşamada BM'in kararı bir tutum takınması, taahhütlerini uyulmasını ve bugünkü durumdan çıkış için gerekli şartların en kısa zamanda yaratılmasını sağlaması gerekir. Temel özgürlük ve bağımsızlık haklarımızın eksiksiz uygulanabilmesi zorunludur. Bunun anlamı, şu anda işgal altındaki toprakların en kısa zamanda kurtarılması gerekliliğidir.

Biz bugüne kadar her zaman taahhütlerimiz sadık kaldık. Gerek İspanyol hükümetine gerekse BM'e karşı sözümüzün eri olduğumuzu en iyi şekilde kanıtladık. Sözümüzden hiçbir zaman geri dönmedik. BM'in de aynı şeyi yapacağını ve aldığı tavırlara sadık kalacağını umuyoruz.

Şu anda Sahra'yı işgal altında tutanlar, son dünya savaşı sırasında Hitler'cilerin davranışları şeklinde davranmaktadırlar. Nazi işgalcilerine karşı direnmiş olan halklar bizi anlayacaklardır. Biz savaşı sevdiğimiz için değil, barışı korumak istediğimiz için savaş yapıyoruz. Saldırma uğramış durumda yız ve kendimizi savunma hakkımızı kullanıyoruz.

Bati Sahras'ndaki askeri durum şu anda nedir?

Söylediğimiz gibi, şu andaki durum Nazi işgali altındaki Avrupa'nın durumundan farkı yoktur. Fas ordusu ülkemizin birkaç önemli merkezini elinde tutmaktadır, buna karşılık halk kurtuluş ordusu topraklarımızın tümünde faaliyet halindedir. Elimizde yetişmiş kadar Fas'lı tutuklu var. İspanyol sömürgeçiliğine karşı savaşırken kuşkusuz önemli silah sorunlarıyla karşı karşıyayız, fakat düşmanımız elinden NATO ve Amerikan kaynaklı çok miktarda silah da ele geçirdik.

Mücadelemizin önemini ve gerçekliğini Fas halkına göstermek amacıyla Fas topraklarında da bazı operasyonlar sürdürüyoruz. Tabii, bu arada, kendi topraklarımızda meydana Fas kuvvetlerine bırakmadık. Bu çalışmalarımız sayesinde Smara, Hauza, Yöria, El Ayun gibi mevziler kuvvetlerimiz tarafından kuşatılmış durumdur. Ayrıca, fosfat bölgesi Bu Kraa'da Fas hükümetinin yoğun tir hazırlık içinde olduğunu belirtmek gerekir. Rabat hükümeti, kendi kontrolündeki yatakları işlenmesine 10 Mart'ta başlama karar almıştı. Ancak bizler tarafından düzenlenen sabotaj operasyonları nedeniyle bu gerçekleştirilemedi.

Bu arada Bati Sahras'nda yatırım yapmak isteyen çokuluslu şirketleri de uyardık. Kendilerine, bu bölgeye personel gönderdikleri takdirde, bu personelin hayatının tehlikeye atılması olacağını bildirdik. Elbette kişilerin hayatına kasıtlı değil ve tutuklular hakkındaki Cenevre konvansiyonlarına saygılıydık. Bununla birlikte, yanlış anlamalara yer vermemek için, söz konusu şirketlere, fosfat yataklarının bulunduğu toprakların bugünkü koşullarda güvenli olmadığını bildiriyoruz.

Sivil halk, bu durumun ağır sonuçlarına katlanmak zorunda kalıyor...

Gerçekte, direnişle karşılaşan ve askeri başarısızlıklar kendilerine yediremeyen Fas ve Moritanya işgalcileri, sivil halka saldırarak, kadın ve çocukların bulduğu göçmen kamplarına yürüyerek itilmek almaktadırlar.

Bu koşullar altında uluslararası dayanışmadan beklediğiniz nedir?

Dünyada, kendi bağımsızlıklarını ve kendi özgürlükleri için mücadele etmek her zaman o halkların sırtında olmuştur. Ancak, bu arada başka halkların da kardeşçe yardımını görmüşlerdir. Bu halklar da verdikleri desteği bir görev bilmişlerdir. Biz de şu anda, bizim için bu dayanışmanın gelişmesinden güc alıyoruz. Halkımızın çok şeye, yiyeceğe, ilaça, öğretim malzemesine vs. ihtiyacı var. Bu yüzden bu destek bizim için çok değerli. Fakat dayanışma yalnız bunlarla sağlanmaz değildir. Dayanışma, aynı zamanda, durumumuz ve mücadelemiz hakkındaki gerçeği yaymak, dünya kamuoyunu aydınlatmak, bizim ulaşamadığımız yerlere ulaşmaktır. Bugünkü özgürlük ve ilerleme mücadelemize destek olan yerel, ulusal, uluslararası, demokratik tüm kuruluşların yardımını halkımızın unutmamacasına emin olunuz. Bu eylemler ve tavır alımlar gelecekte de yararlı olacaktır. Özellikle, barış geldiğinde, Sahra halkının mücadelesini desteklemiş devletlerle kurulacak ilişkiler bunu gösterecektir.

Polisario Cephesi nedir, hükümetle ve Geçici Ulusal Konsey'le ilişkileri ne durumdadır?

Polisario Cephesi bir ulusal birlik hareketidir. Başlıca hedefi Bati Sahra sömürgeçiliğine son vermektir. Sahra halkı yer yüzünün bütün başka halkları gibi, kendi geleneklerine ve göreneklerine saygı gösterilmesini istemektedir. Halkımızın ulusal birliğini korumak bizim sürekli uğraşımız olmuştur. İspanyol yöneticileri Eylül 1973'te halkımızın özgürlük ve bağımsızlık haklarına saygı sözü verdikleri zaman, bu yöneticilerin kurdukları Meclis'le (la Djema) işbirliği yaparak bunu göstermiş bulunuyoruz. Djema, kurtarılmış topraklarda yetkili bir yasama kurumu olarak Geçici Ulusal Konsey kurulmasını kararlaştırmıştı. 41 kişilik bu konsey, ulusal tarihimizde özel bir yeri olan "AIT Rabain" adındaki eski bir kurumun gelenegini korunarak kuruldu. Bir yandan siyasal bir örgüt olarak Polisario Cephesi, diğer yandan yasama Meclisi olarak Geçici Ulusal Konsey, ve 27 Şubat'tan beri de yürütme organı olarak Arap Demokratik Cumhuriyeti hükümeti, halkımızın gelenek ve göreneklerine tam saygı içinde kurulumşlardır. Ve tam bir eşgüdüm içinde çalışmaktadırlar.

Polisario Cephesi'nin siyasal programı nedir?

Cephe'nin 2. Kongresi 25 Ağustos 1974'te yapılmış ve kongre iki evrel bir eylem programını kabul etmiştir:

1. Kısa dönemde, topraklarımızın sömürgeçlikten kurtarmak gerekmektedir. Bunun için de geniş bir halk cephesinin

açılması, ve dünyadaki kurtuluş hareketinden güç alarak, tüm demokratik güçlerle birlikte çalışılması ve işbirliği yapılması gereklidir.

2. Uzun dönemde ise Sahra halkı kendi ülkesi içinde hükümler olmalıdır. Halkımız, komşu ülkelerle, onların karşılıklı çıkarlarına saygı içinde, tam bir uyum ve anlayış halinde yaşayabilir. Girişeceğimiz işbirliği bütün dünya halklarıyla barış içinde birarada yaşama temelinde dayanacaktır. Topraklarımız üzerinde, burada çalışan herkesin çıkarlarına saygı gösterilmesini garanti etmek istiyoruz. Sahra halkının çıkarlarına saygı gösterildiği sürece İspanyol'lar için de aynı şey söz konusudur.

BM Genel Sekreterinin özel temsilcisi Rydbek'in ziyaretini nasıl değerlendiriyorsunuz? Cumhuriyet'inizin diplomatik durumu nasıldır?

Halkımızın otodeterminasyon hakkı temelinde dayanarak, uluslararası organlarla, özellikle BM ile işbirliği yapma konusundaki köklü arzumuzu her zaman gösterdik. Bu konuda BM'in Bati Sahrası sorunu üzerindeki kararlarını hatırlamak yeterlidir.

Rydbek ile bu anlayış içinde görüşmeler yaptık. Kendisine, halkımızın temel otodeterminasyon hakkının kullanılmasını garanti edilmesi konusunda, BM'e büyük sorumluluklar düştüğünü söyledik. Bu açıdan, 30'uncu Genel Kurul sırasında bizimle ilgili alınan iki karardan ikincisinin birincisinden daha kapalı olmasının bir çelişki yaratıldığını özellikle belirttik.

Bize göre, bugünkü durum, sözünü tutmamız olan İspanyol hükümetinin tutumunun sonucudur. Ülkemizin alt

GERÇEKLERİ ÖĞRENİRKEN...

METİN ÇULHAOĞLU

Bilimsel sosyalist düşünce yüz yılı aşkın bir geçmişe sahip. Bugün yeryüzünde, bu düşünceye kapılarını bünyeliyle kapayabilen ülke yok. Kimi ülkeler Marksizmi erken tanıdılar. Kimilerinde de, nesnel koşullar nedeniyle bu tanışma oldukça geçikti. İç koşulların yanı sıra, II. Dünya Savaşı sonunda Dünya sosyalist sisteminin ve ulusal kurtuluş savaşlarının güçlenmesi, geri bırakılmış birçok Uzak Doğu ve Afrika ülkesine de soktu Marksist düşünceyi.

TÜRKİYE VE MARKSİST DÜŞÜNCE

Geçirdiği deneylere ve sınıfsal koşullarına kıyaslandığında, bilimsel sosyalist düşüncenin Türkiye'ye geçtiği söylenebilir. Burada, hemen bir hatırlatma yapmak gerekiyor. Hatırlatma, "bilimsel sosyalizm" ve "girme" kavramlarına ilişkin. Elbette, yüz yılı önce de Türkiye'de Marksistler vardı. Düşünce, 1960'larda mantar gibi yerden bitmedi. Ancak, radikal küçük burjuva ideoloji dışında, bilimsel sosyalist düşüncenin geniş bir aydın kesimini etkilemesi, en ciddi boyutları ile 1960 sonrasına rastlıyor. Gelicime, bu anlamda.

Türkiye'de işçi sınıfının varlığı da, mücadeleye de neyime de eskiye dayanıyor. Türkiye 1908'de bir burjuva demokratik devrim yaşadı. 1920'lerde ise kurtuluş savaşı. Bütün bunlara karşılık, bilimsel sosyalist düşünce geniş aydın kesimini çok daha sonra etkiledi.

Bunun nedenleri üzerinde çok duruldu. Açıklamaların bir bölümü, "Türkiye'nin Batı'dakinden farklı olarak kendine özgü, çelişkili bir toplum olduğu" ya da "toplumsal çelişkilerin yeterince gelişmediği" görüşlerine dayanırdı. Bu görüşler, bugün de, Marksizmin "Türk toplumuna yabancı olduğu" yolundaki inancın temelini oluşturuyor.

BURJUVA DEMOKRATİK DEVRİMLERİN ÖNEMİ

Oysa gerçek, bu değil. Gerçeği başka yerlerde aramak gerekiyor. En başta söylenmesi gereken şu: Toplumla yabancı olduğu iddia edilen bir düşünce, niçin 1960'lardan sonra toplumu çok geniş bir ölçüde etkilesin? Elbette toplum 1960'lardan itibaren, bir anda kılık, yapı değiştirmiş. Daha gerçekçi gerekçeler bulmak gerekiyor.

Gerekenin kaynağı, Türkiye'de burjuva demokratik devrimin nitelik ve kapsamıdır. Burjuva demokrasisi, düşünce planında, yalnızca kitapların serbestçe basılıp okunmasına ilişkin bir kolaylık değil. Böyle görmemek gerekiyor. Burjuva demokratik devrimlerin, bilimsel sosyalist düşüncenin yayılması açısından taşıdığı asıl önem başka yerde. Ve çok daha etkili bir kapsama sahip.

Bu önemi, edebiyat alanına ilişkin bazı gözlemlerle dile getirmek mümkün. Gözlem şu: Tolstoy, Go-

gol, Puşkin gibi Rus klasiklerinin eserlerinden, Kus toplumunun gelişimini çözümlemeye büyük yarar sağladığını Lenin sık sık söylüyor. Başka deyişle, burjuva edebiyatı, sosyalist düşüncenin gelişiminde belirli ölçülerde anahtar rolünü oynayabiliyor.

Gözlem, başka ülkeler için de geçerli. Balzac, Dickens, Mann da, kişisel konuları ne olursa olsun, geçmişin ve yaşadıkları çağın kültür ve düşünce boyutlarını kat kat aşan başka bir düşünce ve uygulamanın oluşturulmasında yararlı birer malzeme oluşturdular.

Bu gözlemler, söz konusu yazarların kişisel yeteneklerinin ötesinde bir başka gerçeğe işaret ediyor. Bu yazarların, toplumsal gerçekleri yansıtmaları, yalnızca kişisel gözlem yeteneklerine bağlı değil. Kim için olursa olsun, gerçeği çeşitli boyutları ile kavrayabilmek yalnızca gözleme bağlı değil. Bunun dışında, gerçeğin, dolayısıyla çelişkilerin, bütün boyutları ile kendilerini ortaya koymasına gerekiyor.

Batı'nın burjuva demokratik devrimleri, gerçeği en çıplak biçimiyle gözler önüne seren bir nitelik taşıyor. Bunun başlıca iki nedeni var: Birincisi, bu devrimlere çok geniş bir kitle katılımı söz konusu. Kapsamı ve getirdikleri farklı olmakla birlikte, Rusya'daki burjuva demokratik devrime de büyük kitleler katılıyor. Kitlelerin katılımı, gerçeklerin dışı yansımada başlıbaşına önemli bir ölçü.

İkincisi, Batı'nın burjuva demokratik devrimleri, Türkiye'dekinden farklı olarak, daha keskin dönüşümleri içeriyor. Batı'daki burjuva devrimlerinde, kimi sınıf ve tabakaların rolü, kimilerinin yükselişi en keskin boyutları ile gözlenebiliyor. Batı edebiyatının, kendisini aşan bir düşünceye yapı taşılabilmesi bir de bu gerçekleri yansıtabilmesine bağlı.

YA TÜRKİYE'DE?

Türkiye'de burjuva demokratik devrimlerin daha farklı bir biçimde gerçekleştiği biliniyor. En başta, Türkiye'de burjuva demokratik devrimlere geniş kitle katılımı söz konusu değil. 1908 devrimi böyle. Kitlelerin katılımındaki sınırlılık, bir yandan bu devrimlerin kapsamını, öte yandan da bilimsel sosyalist düşüncenin gelişmesini sınırlıyor.

Başta da değindik. Sorun, toplumun çelişkilerden yoksun olmasında yatıyor. Türkiye toplumunda çelişkiler yeterli boyutlara ulaşıyor. Ancak, yine Türkiye'nin özel koşulları nedeni ile kitlelerin yeterince rol alamadığı çelişkiler, bilince de yeterince yansımıyor. Bu nedenle, 1908 devrimi sınırlı ve Batı'dakinden farklı bir burjuva devrimi. Bu nedenle, Türkiye'de 1908 devriminin romanı yazılmadı.

İkinci bir nokta da devrimin sınıf ve tabakalar düzeyinde yarattığı değişikliklere ilişkin. Yapısı gereği, yüzyıllık bir zaman dilimine yayılan Türkiye burjuva demokratik devriminde, çok kesin dönemeç noktaları, çok kesin çöküşler yer almıyor. Türkiye'de çöken ve tarihe karışan sınıf ve tabakaların yerine, kılık ve görünüm değiştiren sınıf ve tabakalar var. Türkiye devriminde dünün toprak ağasının bugünün ticaret erbabı ve yarının sanayi burjuvası oluyor. Sonuçta, edebiyat alanında da, Vehbi Koç'ların ve Adana'lı hacıağaların gelişme grafikleri roman biçiminde anlatılıyor.

BÜTÜN BUNLARA KARŞILIK

Bütün bunlara karşılık, sorunları tek boyutlu ele almak, bir uça direniş kalmak, çok yanlıdır.

Kısıtlı ve değişik niteliği bir yana, Türkiye'de ilerici demokrat ve sosyalist düşüncenin bir ölçüde filizlendiği dönemler, yine burjuva demokratik devrim dönemleri. 1900'lerin başı, işçi hareketi ile birlikte, demokrat düşüncenin ve bir arada bilimsel sosyalizmin özlerinin görülmeye başlandığı bir dönem. Benzer şeyler, Kurtuluş Savaşı dönemi için de söylenebilir. Kurtuluş savaşı. o güne kadar Türkiye'de kitlelerin en geniş ölçüde katıldığı bir hareket. 1917 Devriminin güçlü etkisi de buna eklenince, Kurtuluş Savaşı dö-

nemi, bilimsel ve bilimsel olmayan sosyalist düşüncenin 1960 öncesinde Türkiye'ye en çok etkilendiği bir dönem olarak ortaya çıkıyor.

Ama daha önce değinilen sınırlar, zorlanırsa da, geçerliliğini koruyor.

1960'LARIN PATLAMASI

Türkiye'de burjuva demokratik devrimin son adımı, gerek kitle hareketi, gerek düşünce planında yeni bir canlanma dönemi getirdi. Gerçekte, canlanmanın da ötesinde bir patlama söz konusu. 1960-70 döneminin düşünce planındaki patlamasını ele alırken dikkatli olmak gerekiyor. Bu patlama, yalnızca 1961 Anayasa'nın getirdiği daha demokratik ortama bağlı değil. Patlamanın asıl nedeni, kitle hareketlerinde görülen yaygınlık ve yoğunluk. Türkiye kapitalizminin 1960'larda geldiği noktada, başta işçi sınıfı, geniş kitleler hareket geçti. Düşünce planındaki patlamanın temelinde, kitle hareketlerinde görülen bu patlama yatıyor.

Tekrarlayalım: Türkiye'de işçi sınıfı hareketi, sosyalist düşünce yerden bitmedi. Ancak bu bize, 1960 sonrasının gerçekten de daha önce görülmemiş boyutlara ulaşan niteliğini unutturmamalı. 1960 sonrasında ulumlu gelişmeleri, beraberinde doğal olarak bir çok tıkanıklıkları da getirdi. Asıl üzerinde durulması gereken nokta, burada.

Tıkanıklık noktalarından biri, sosyalist düşüncenin, yeterince köklü bir geçmişe ve deneyime sahip olmadan, kısa bir zaman diliminde çok sayıda düşmanla karşı karşıya kalmasında. Türkiye'de sosyalist düşünce ve hareket, bu nedenle en temel öğrenme ve anma süreçlerini bir arada ve kısa bir zaman dilimi içinde yaşamak zorunda kaldı.

BİR GÖSTERGE SOL YAYINLAR

Güçlükleri, çeşitli örneklerle açıklamak mümkün. En çok su yüzüne çıkan verimli örnekler yayıncılık alanında bulunabiliyor.

Batı'da durum farklı. İşçi sınıfı hareketi, bir revizyonizme, Maoizm'e, Troçkizm'e, Marcuse'ye, Debrye'ye ve diğer benzerlerine karşı yarıdan düşünce ve örgüt birikimine dayanarak mücadeleye verdi. Batı'da, bir Marighella, bir Marcuse, bir Sweezy yayımlandığı zaman, ortak birbirine girmiyor. Mücadele içinde sağlam bir teorik ve pratik birikim kazanmış örgütler, böyle durumlar karşısında fire vermeye alışığı çok az.

Türkiye'nin ilerici demokrat aydını ise, bir arada, doğrusu ve yanlış, klasij ve "ultramoderni" ile, geçmişin ve çağının renk renk "sol"lan ile karşı karşıya geldi. Bu, öğrencilerin renik olarak önemli bir kesimini oluşturduğu ilerici demokrat kesimi büyük ölçüde etkiledi. İlerici demokrat aydınların, Marksist aydınların dönüşmeleri sürecinde büyük tıkanıklıklar, yalpalamalar yarattı.

1960'ların yayın patlamasından bir çok örnek bulmak mümkün. Sosyalizmle ilk kez tanışma durumunda olan aydınların karşısına başlarda çıkan "eser"lerden bir Jules Moch'a ait. Okurlarına John Reed'in ağzından 1917 devriminin coşkusunu duyuran bir yayınevi, "sosyalizmin bilimi" konusunda Wright Mills ve Paul Ramadier'i çıkartıyor aynı okurların karşısına. Sosyalizmin klasiklerini basan bir başka yayınevini okurlarına ilk tanıttığı "sosyalist"lerden biri, John Strachey. Maocu Baby'nin kitabı ile Lenin'in ünlü "Çocukluk Hastalığı" da aynı yayınevi tarafından çıkarılıyor. Ama, "karşıtlar dizisi" adı altında değil. Başka türlü yanyana gelmesi düşünülemeyen isimler, yayınevlerinin kataloglarında alt alta yana dizilecek, Türkiye'nin aç ama köksüz, deneyisiz aydınına sunuluyor.

Aydın, bunların arasında el yordamı ile doğruları bulmaya çalışıyor. Arada, düşünceler, yanlış yola sapanlarla birlikte.

KİTAPLARDAN

ÇEVİRİ DERDİ DE CABA

Çeviriler de başlı başına bir sorun oluyor. İlginç örnekler verilebilir.

Yıl 1967. Türkiye aydını temel Marksist klasiklerden biri ile karşılaşmaya: Kapitalizm Öncesi Ekonomi Şekilleri. Okunması hem zoruntu, hem de güç bir kitap. Büyük dikkat gerektiriyor. Okuyucu, kitabın 139. sayfasında şu cümle ile karşılaşılıyor:

"Tanımda bu (işbölümü) hüküm süren soygun sistemi yüzünden zorlaşıyordu".

Okuyoruz ve düşünüyoruz: Demek soygun (tatan, sömürü her ne ise) işbölümünü güçleştiriyor. Tam bu sırada Selahattin Hilav'ın uyarısı ile karşılaşılıyor: Eserin İngilizcesinde "strip system" kullanılmış. Bu, toprağın parçalara bölünmesi anlamına geliyor. Yani, gerçekte iş bölümünü engelleyen, toprağın küçük parçalara bölünerek ayrı ayrı işlenmesi. "Strip" kelimesi "strip-tease"de olduğu gibi "soyunma"yı hatırlatıyor. Çevinnden de "soyunma", "soygun" derken, bunların yanında "system" kelimesini görünce "soygun sistemi" deyiş için içinden çıkmış.

Aynı temel klasikle "toprağın şiiireteli" gibi daha Türk Dil Kurumunu ilgilendiren buluşları yanı sıra, okuyucu aşağıdaki tipte cümleleri de çözmek zorunda kalıyor:

"Mülkiyetin ilkel biçimleri, zorunlu olarak, üretimi şartlandıran değişik objektif unsurlarla mülkiyet arasındaki ilişki biçimine bürünüp; bu objektif unsurlar ayrı ayrı kömün biçimlerinin iktisadi temelidirler ve kendilerinin durumunda da şu ya da bu kömün biçimi tayin eder". (s: 111)

ÖNEMLİ OLAN NİYET DEĞİL

Gerek yayın alanındaki başıboşluğun, gerekse çeviri alanındaki dikkatsizlik ya da yetersizliklerin kaynağını yalnızca "kötü niyetle" aramamak gerekiyor. Bu, kısır bir çaba. Zaman zaman yayıncılıkta ve çevirilerde "art niyet" hakim oldu. Ancak asıl belirleyici olan bu değil.

Her iki alanda da ağır basan ve belirleyici olan, deney ve birikim eksikliği. Ne yayınvevleri bilimsel sosyalizmi neyin temsil ettiği bilinince; ne de yabancı dil bilgisini yeterli Marksist kültürle birleştirebilen çevirmenler var ortada.

Söylenenler, 1960-70 dönemine ilişkin. İçinde bulunduğumuz dönem için yeni şeyler söylemek gerekiyor. Yeni dönemin getirdiği nicelik ve nitelik farkları, etkisini yayıncılık alanında da duyuruyor. Netleşme ve kesin saflara ayrışma, yayıncılık alanında da gözlenebiliyor: Bilimsel sosyalizm çizgisindeki çeviri ve araştırmalarla, sapkın yapıtları bugün ayrı ayrı çizgiler, ayrı ayrı yayınevleri basıyor. Bir de kapitalizmin kaçınılmaz sonucu olarak bu işin ticaretini yapanlar, yalnızca ticaretle ilgili duyanlar var. Bunlar, küçük burjuva çevrelerde satış olanağını artırmak, buna karşın yasaklanma olanağını azaltmak için, daha çok "sosyalizmi tamamen bilimsel ve objektif bir gözle inceleyen" ya da "çağımızın değişen koşullarında sosyalizmiyenileme" misyonu ile yola çıkan "eser"leri yayınlıyorlar.

"Tanrıların arabaları" ve "Bermuda Şeytan Üçgeni"ni bitirip, bu türden bakanlar, eksik kalan kültürlerini tamamlamak için böyle yayınları alıp okuyorlar.

"BİZİM TİYATROLARIMIZ" ADIYLA BİR SÜREDİR DEVAM ETMEKTE OLAN DİZİNİN SON BÖLÜMÜ OLARAK DOSTLAR TİYATROSU ÇALIŞANLARI İLE YAPILAN GÖRÜŞMEYİ DERGİMİZİN GELECEK SAYISINDA BULACAKSINIZ.

KIYASIYA ELEŞTİRİ ZORUNLULUĞU

Söylenenler, bir başka noktayı daha ön plana çıkarıyor: Eleştiri zorunluluğu. Türkiye'de şu ya da bu nitelikte her türden yayın olacak. Bunda kuşku, tereddüt yok. Hele sosyalizmi "inceden inceye vurma" yönteminin Türkiye'de de giderek yaygınlaştığı bir dönemde, üstelik bu işin ticaretle de tatlı olduğu için bir çok yayın kaplayacak piyasayı.

Soldaki netleşmenin ardından gelen bu yeni kargaşanın en etkili ilacı kıyasıya eleştiri. Bu, 1970 öncesi ortamında hemen hemen hiç yerine getirilmeyen bir zorunluluk. Yerine getirilmesi için yeterli nesnel birikim de yoktu. Ama bugün koşullar daha değişik. Neyin ne olduğu, neyi temsil ettiği daha açık olarak biliniyor. Bu bilinci pratiğe de yansıtılmak gerekli.

Eleştiri özgürlüğü, yayın özgürlüğünü engellemiyor. Herşey yayımlanmalı. Ama herşey de gereğinde kıyasıya eleştirilmeli. Türkiye'de sosyalizmi, ama bilimsel sosyalizmi öğrenmek isteyen herkes belirli bir eleştiri süzgecinde sahip olmalı.

Türkiye sosyalist hareketi, siyasal pratik içinde zaman zaman "ilerici"liği geniş anlamında kullanacak, kullanmak durumunda. Ancak ideolojik alan, ideolojik mücadele alanı daha farklı. Bu alanda, en uzlaşmaz savaşçılarla, en keskin eleştirileri yürütenler gerekiyor. Bilimsel sosyalizmin, ideolojik alanda vereceği hiç bir taviz yok.

Dolayısıyla, gereken yapılmalı. Sonunda "müslümanlığı seçerek alkolden kurtulduğunu" açıklayan bir "devrimci"nin, satış yapsın diye "Kır Gerillasi" adıyla yayınlanan anlatılar okuyanlar, artık etkilenmeseler bile, verdikleri 10 TL'ye yazık.

SONUÇ

1960'larda, bilimsel sosyalizm baştan keşfedilme durumunda değildi. Ama Türkiye aydını neredeyse sosyalizmi baştan keşfetme durumunda kaldı. Başta sözüme ettiğimiz etkiler böyle bir durum yarattı. Ama işçi sınıfının, sosyalizmin gücü tikanıklıkları, darboğazları aşacak, efsane ve tabuları yıkacak bir niteliğe de sahip.

Engels, Utopik ve Bilimsel Sosyalizm'de şöyle diyor:

"Maddecî tarih görüşünü, ve artı değer yoluyla kapitalist üretimin sırrının çözümünü Marks'a borçluyuz. Sosyalizm, bu buluşlarla bir bilim oldu. Bundan sonraki iş, onun bütün ayrıntılarını ve ilişkilerini işlemeğildi".

Engels'den yıllar sonra Lenin, sorunu aynı biçimde koyuyordu:

"Marks'ın öğretisindeki temel öge, sosyalist toplumun kurucusu olarak proletaryanın tarihsel rolünü ortaya çıkarmasıdır".

En can alıcı noktanın, Türkiye'de artık daha geniş ölçüde ve nitelikçe farklı boyutlarda özümlemesi, sosyalist hareketin ve düşüncenin gelişiminde başlıbaşına bir aşamadır.

Bu aşamaya varılmasında, işçi kitlelerinin, güçlerini en kör gözlemlerin bile yadsıyamayacakları bir biçimde ortaya koymalarının payı büyük. Düşünceleri daha da geliştirip yaygınlaştıracak ilici güç, bu. Yalnızca siyasal hareket alanında da değil, Temeli, dayanağı yıllardır tartışılan Edebiyat da gerçek kişiliğini bu temel üzerinde bulacak.

Gelecek şimdiden bu gelişimin ürünlerine gebe.

BAKIN BEN DE YASAK KİTAPLARI OKUDUĞUM HALDE.....

HAYRET SANA İŞKENCE YAPMADILARMI?

HASLET-

İŞÇİ KADINLARIN ŞARKISI

Duvarlar çatırdıyor
Sokağa çıkıyoruz sokağa
Kendi ahlakımızla silahlanmış
Tepeden tırnağa

O duvarların ardındaydı çocuklarımız
Yalnızızlar küçükükler açtılar
Her şeyden kötü her şeyden kötü
Birbirlerinden uzakılar

Biz mutfak inceliklerini bilmiyoruz
Bin kez ödük ödükeler gibi
Kendi yemeklerimizizi yiyeceğiz bir gün
Ortak sofralarda

Bağımsızlığa doğru yol alırken
Bin kez ödük ödükeler gibi
Öldürüldük
Görünen görünmeyen silahlarla

Duvarlar yıkılıyor
Sokağa çıkıyoruz sokağa
Kendi ahlakımızla silahlanmış
Tepeden tırnağa

AFET ILGAZ

Bulgaristan'da Kapitalizmden Sosyalizme Geçiş Sorunları

30 TL.

Bulgaristan Bilimler Akademisi
Tarih Enstitüsü

Din, Bilim, Felsefe

12.50TL

Howard Selsam

Bilim Yayınları

P.K. 265 ŞİRKECİ - İSTANBUL

MÜZİK HALKIN ÖZLEMLERİNİ DİLE GETİRMELİDİR

MÜZİKTE İLERİYE DÖNÜK OLMANIN, DEVRİMCİ OLMANIN ÖLÇÜSÜ NEDİR? ...BU ÖLÇÜ HER TOPLUMUN İÇİNDE BULUNDUĞU KOŞULLARA GÖRE DEĞİŞEBİLİR. ÖRNEĞİN BİR BATI TOPLUMU İÇİN "DEVİRİMCİ MÜZİK ÇOK SESLİ MÜZİKTİR DİYEMİYİZ BUGÜN. ÇÜNKÜ MÜZİĞİ ÇOK SESLİ OLDUĞU HALDE KAPİTALİST BİR DÜZEN İÇİNDE OLAN BATI TOPLUMLARI VAR. AMA BİZİM TOPLUMUMUZ İÇİN "DEVİRİMCİ MÜZİK ÇOK SESLİ MÜZİKTİR" DİYEBİLİRİZ. HELE DEVRİMİNİ GERÇEKLEŞTİRMİŞ BİR TOPLUMUN MÜZİĞİ MUTLAKA ÇOK SESLİ MÜZİK OLACAKTIR. BİR ŞEYİ, ÇAĞIMIZ İÇİNDE GELDİĞİ YERDEN BAŞLATMAK, DEVRİMCİ DÜŞÜNCEYE EN UYGUN OLANIDIR. MÜZİKTE DE ÖLÇÜ BU BİZİM TOPLUMUMUZ İÇİN. BUGÜN BATIDA BACH GİBİ BEETHOVEN GİBİ YAZMAK NASIL BİR İLERİLİK SAYILMAZSA, BİZDE DE, DEDE EFENDİ GİBİ, HATTA AŞIK VEYSİL GİBİ YAZMAK VE SÖYLEMEK BİR İLERİLİK SAYILMAZ. AMA BÜTÜN BU SÖYLEDİKLERİMİ BELİRLEYEN, GENE DE TOPLUMUN İÇİNDE BULUNDUĞU KOŞULLARDIR. HALKIN İÇİNDE BULUNDUĞU KOŞULLAR TÜMÜ İLE DEĞİŞTİĞİ ZAMAN DEĞİŞEN KOŞULLAR KENDİNE UYGUN OLANI DA GETİRİR.

● Siz yıllardan beri sazı ile devrimci hareketin içinde olan bir sanatçısınız. Sizce devrimci harekette müziğin yeri ne olmalıdır?

Halkın içindeki halk müziğinin yeri, bütün müziklerin yerini de belirler. Müzik, insanın olduğu yerde olan bir şeydir. Müzikiçi nerede ise, müzik de oradadır. Bir araçtır müzik. Dolmuşlar, otobüsler gibi bir araçtır. Neyi yükler, neyi bindirsen onu alır götürür.

Sanat ve devrim üzerindeki düşünce, buna benzer sorularla sık sık ortaya çıkıyor, gittikçe de yoğunlaşıyor. Bazan sanatı, bazan da sanatçıyı tanımlıyor. Bu sorulara verilen yanıtlar ya gerçeğe uymadığından, inandırıcı olmadıkları çürüyor ya da, akıl durmuyan bir nesne olduğundan bunları yeniden yeniden düşünmek gereğini duyuyor. Çok kereler de bu sorular bir yakınlığı dile getiriyor. Nedeni ne olursa olsun. Bence bu soruların tümüne en inandırıcı yanıtı, iktidarların sanat ve sanatçı üzerindeki baskıları veriyor. Bu baskı belgeleri, sanatın ne olduğuna da, nerede olduğunu da yeterli kadar anlatıyor sanırım. Vaktiyle bir dergide "15 - 20 yıl öncesine gelinceye kadar, bilim adamlarının yapması gerekeni de yaparak, bütün baskıları, hapisleri, işkenceleri, sürgünleri, işinden kovulmaları, bizim ülkemizde sanatçıları gördü" demiştim. Sonradan bu düşüncemin doğrulayan bir de kitap çıktı. Devrim düşüncesinin bizim halkımız arasındaki bugünkü yaygınlığında sanatın böyleli-ne şerefli bir yeri oldu. Sanatçıyı, biraz duygusal insan bulsalar da, son elli yılın içinde bu olayın böyle geçtiğine tanık oldum. Şiirinde de böyle, hikâyesinde, romanında, resminde ve müziğinde de böyle.

Yalnız şu "Sanat ve devrim" sözcükleri üzerinde sanata da, devrimi de kendi kurallarından sapmadan, yozlaştırılmadan tutarlı sağlam bir düşünceyi birleştirmeliyiz. Hangi türü olursa olsun sanat bir eylemdir. Başka bir işe benzemez. Sanatçının düşüncesi de, sevgisi de sanatında belli olur. Devrim sözcüğünden, uğarkığı, özgürlüğe ve insanca bir yaşama yönelik çabaları anlaşılır. İster hazırlayıcı, ister yansıtıcı olsun, sanatın da hem bu çabaların içinde hem de bu çabaların bir sonucu olarak varolması gerekir.

Söz müziğe geldiği zaman farklı düşünmemizi gerektiren bir özelliği var müziğin. Edebiyattan, resimden ve yontudan farklı bir durum bu. Sözcükler kadar açıklayıcı değildir sesler. Marşlar, türküler, şarkılar gibi üzerinde söz, ya da sözlü bir açıklama bulunmayan bir müziğin, devrimci bir müzik mi, tutucu bir müzik mi olduğunu anlamak hemen hemen olanaksızdır. Söz geliştiği yerden başlatmak, devrimden dolayı ilâhidir. Ezgisi eski bir türkü ezgisi de olabilir, bir şarkı da olabilir. Üzerine devrimci nitelikte bir söz konsun devrimci bir nitelik kazanır. Osman Paşa Marşı, Osman Paşa'nın kendisi için söylendiği zaman başka bir anlamdaydı. Bir iki sözcüğünün değişmesiyle 27 Mayıs eylemi içinde büsbütün başka bir anlam kazandı. Halbuki ikisinde de müzik aynı müzikti. Söz müziği böylece belirliyor diyelim. Ya üzerinde söz bulunmayan bir müziğin devrimci niteliğini belirleyen ne? Sesler arasındaki aralık mı? Ritim mi? Dramatik gelişim mi? Müziğin yapısıyla ilgili bütün bu öğeler Bach'da da Beethoven'da da var. Sostakoviç'te, Hacaturyan'da da var. (Yalnız müzikte ileriye dönük olmanın, devrimci olmanın ölçüsü nedir? Herhalde hep marş söyleyecek değildir. Bu ölçü her toplumun içinde bulunduğu koşullara göre değişebilir. Örneğin bir batı toplumu için "devrimci müzik çok sesli müziktir" diyemeyiz bugün. Çünkü müziği çok sesli olduğu halde kapitalist bir düzen içinde olan batı toplumları var. Ama bizim toplumumuz için "devrimci müzik çok sesli müziktir" diyebiliriz. Hele devrimini gerçekleştirmiş bir toplumun müziği mutlaka çok sesli müzik olacaktır. Bir şeyi, çağımız içinde geldiği yerden başlatmak, devrimci düşünceye en uygun olanıdır. Müzikte de ölçü bu bizim toplumumuz için. Bugün batıda Bach gibi Beethoven gibi yazmak nasıl bir ilerilik sayılmazsa, bizde de, Dede Efendi gibi, hattâ Aşık Veys l gibi yazmak ve söylemek bir ilerilik sayılmaz. Ama bütün bu söylediklerimi belirleyen, gene de toplumun içinde bulunduğu koşullardır. Halkın içinde bulunduğu koşullar tümü ile değiştiği zaman, değişen koşullar kendine uygun olanı da getirir. Cumhuriyet devriminden sonraki müziğin, öncekinden farklı olduğu meydanda. Bu farklılık bazı yararlı gelişimi içinde bile tutarlı ve kişilikli olmadığını gösterir.

Burada yine başa dönerek, güncel devrimci hareket içinde müziğimizin yerini şöylece özetleyebiliriz: Ekmekten aşka kadar halkın yaşamak isteyip de yaşamadığının, özlemini çektiği şeylerin neşesini, yürekliliğini verecek, yaşama sevincini artıracak bir müzik olmalı bu. Sözleri ile de böyle olmalı, çalgıları ile de.

● Yaptığımız müzikte halkın müziğinden nasıl yararlanıyorsunuz? Yaptığımız müziğin yeri nedir?

Okumuş, müzik eğitimi görmüş bir insan gibi düşünüyorum. Dünyaya bakmasını, insanları sevmesini biliyorum. Öğrendiklerime sadık kalıyorum. Yaptığım iş bundan ibarettir. Bir iş sağlam bir temel oluşturulursa, o iş iyi yapılmıyor demektir.

● Son yıllarda bazı halk ozanları devrimci müziği yaptıklarını söylüyorlar. Bunlar hakkında ne düşünüyorsunuz?

Devrimci müzik diye ayrı bir müzik türü yok. Belki sözlerin içeriğinden dolayı böyle söylüyorlar. Halk ozanları, genellikle sözün yaratıcılarıdır. Türklerdeki ezgiler yüzd doksan ortanın malıdır. Yeni bir ezgi getiren halk ozanına rastlamadım diyebiliriz. Yüzerce yıldan beri var olan bu ezgilerden yeni ezgi çeşitleri üreyebilirse de, bu yaratmadan çok, eski ezginin yeni bir çeşidi sayılır. Bestecilikle halk ozanlığı özdes değildir. Ama halk ozanından, Devlet Sanatçısı Adnan Saygun'a kadar halkın uyanmasında ve gelişmesinde emeği bulunan her insan makbul bir insandır. Bir devrimcidir. Yunus Emre, Karacaoğlan, Pir Sultan Abdal, zamanlarının koşulları içinde insanın mutluluğunu arayan bir aydın kişilerdir. Bir düşüncenin gerçek eylemi de olur, eylemci de olur. Ortam uygundur ise şahın, padişahın bile düzmevesi çıkar ortaya.